

KRAJSKÝ PAMIATKOVÝ ÚRAD PREŠOV

**PAMIATKOVÁ ZÓNA
LIPOVCE – ČASŤ LAČNOV**

**ZÁSADY OCHRANY
PAMIATKOVÉHO ÚZEMIA**



**TEXTOVÁ ČASŤ
FOTODOKUMENTÁCIA**

PREŠOV 2009



Lačnov

*maličká dedinka, ktorá prekvapí len niekoľkými domčekmi, svojimi legendami, tajomstvami,
kde počuť ticho, vlastné myšlienky a pokoj...*

antonkaiser.blog.sme.sk

Krajský pamiatkový úrad Prešov
Hlavná 115, 080 01 Prešov

riaditeľka krajského pamiatkového úradu PhDr. Mária Poláková
zodpovedný riešiteľ Ing. Peter Glos

autorská spolupráca Ing. arch. Jana Onufráková
 Ing. Eva Semanová
 Mgr. Marián Uličný, PhD.

OBSAH

ČASŤ I.6

A.	Vstupné údaje - požiadavka a dôvod vypracovania zásad ochrany pamiatkového územia	6
B.	Základné údaje o pamiatkovom území	7
B.1.	Názov pamiatkového územia	7
B.2.	Názov obce podľa základnej územnej jednotky a katastra, v ktorom sa pamiatková zóna nachádza	7
B.3.	Orgán, ktorý pamiatkovú zónu vyhlásil, dátum vyhlásenia	7
B.4.	Účel a predmet ochrany v pamiatkovej zóne	7
C.	Vymedzenie hranice pamiatkového územia	8
C.1.	Parcelné vymedzenie hranice Pamiatkovej zóny Lipovce – časť Lačnov	8
D.	Ochranné pásmo pamiatkového územia.....	8
D.1.	Orgán, ktorý ochranné pásmo pamiatkovej zóny vyhlásil, dátum vyhlásenia.....	8
D.2.	Parcelné vymedzenie hranice ochranného pásma Pamiatkovej zóny Lipovce – časť Lačnov.....	9
D.3.	Účel a cieľ vyhlásenia ochranného pásma Pamiatkovej zóny Lipovce – časť Lačnov.....	9
E.	Údaje o východiskových materiáloch.....	10
E.1.	Prehľad spracovaných územnoplánovacích dokumentácií a štúdií	10
E.2.	Mapové podklady.....	12
E.3.	Zoznam prameňov a literatúry	12

ČASŤ II.14

A.	Historický a urbanisticko – architektonický vývoj územia	14
A.1.	Zemepisná poloha	14
A.2.	Osídlenie, stručný historický vývoj, historické súvislosti	14
A.3.	Urbanistický a stavebný vývoj pamiatkového územia	18
B.	Charakteristika a vyhodnotenie pamiatkových hodnôt pamiatkového územia a odôvodnenie jeho ochrany.....	19
B.1.	Urbanisticko - historické hodnoty pamiatkového územia	19
B.2.	Urbanisticko - krajinárske hodnoty pamiatkového územia.....	20
B.3.	Architektonicko - historické hodnoty objektov pamiatkového územia.....	20
B.4.	Umelecko - historické hodnoty objektov pamiatkového územia.....	22
B.5.	Kultúrne a pamiatkové hodnoty archeologických nálezov a nálezísk.....	22
B.6.	Odôvodnenie ochrany pamiatkového územia	22
C.	Charakteristika územia ochranného pásma vo väzbe na ochranu pamiatkových hodnôt pamiatkového územia.....	23
C.1.	Funkcia územia ochranného pásma	23
C.2.	Krajinárske hodnoty územia ochranného pásma	23
C.3.	Estetické hodnoty územia ochranného pásma.....	23

C.4. Charakteristika územia ochranného pásma z hľadiska rozvoja urbanizácie a výstavby.....	24
---	----

ČASŤ III.

ZÁSADY OCHRANY PAMIATKOVÉHO ÚZEMIA PAMIATKOVÁ ZÓNA LIPOVCE – ČASŤ LAČNOV.....25

A. Požiadavky ochrany Pamiatkovej zóny Lipovce - časť Lačnov	25
A.1. Základné zásady a pojmy	25
A.2. Požiadavky na primerané funkčné využitie pamiatkového územia.....	26
A.3. Požiadavky na zachovanie, údržbu a regeneráciu historického pôdorysu a parcelácie	27
A.4. Požiadavky na zachovanie, údržbu a regeneráciu objektovej skladby pamiatkového územia	27
A.5. Požiadavky na zachovanie, údržbu a regeneráciu výškového a priestorového usporiadania objektov	28
A.6. Požiadavky na zachovanie, údržbu a regeneráciu prvkov interiéru a uličného parteru	34
A.7. Požiadavky na zachovanie, údržbu a regeneráciu charakteristických pohľadov, siluety a panorámy územia.....	34
A.8. Požiadavky na zachovanie, údržbu a regeneráciu archeologických nálezísk	34
A.9. Požiadavky na zachovanie, údržbu a regeneráciu ďalších kultúrnych a prírodných hodnôt pamiatkového územia	35
B. Požiadavky ochrany Pamiatkovej zóny Lipovce - časť Lačnov špecifikované pre územie ochranného pásma pamiatkovej zóny (požiadavky pre usmernený rozvoj prostredia v ochrannom pásme)	36
C. Všeobecné záverečné ustanovenia	36
C.1. Spolupráca a účasť orgánov, organizácií a samosprávy na regenerácii pamiatkového územia	36
C.2. Aktualizácia zásad	38
C.3. Záver	38

ČASŤ IV.

Grafická časť Zásad ochrany pamiatkového územia Pamiatková zóna Lipovce – časť Lačnov.....39

ČASŤ V.

Fotodokumentácia.....40

ČASŤ VI.

Prílohy

Časť I.

A. Vstupné údaje - požiadavka a dôvod vypracovania zásad ochrany pamiatkového územia

Požiadavka na vypracovanie zásad ochrany pamiatkového územia pre Pamiatkovú zónu Lipovce – časť Lačnov vyplynula z dikcie Zákona NR SR č. 49/2002 Z. z. o ochrane pamiatkového fondu v znení neskorších zmien a doplnkov (ďalej aj „*pamiatkový zákon*“), kde v zmysle § 29 je definovaná základná ochrana pamiatkového územia:

(1) Základná ochrana pamiatkového územia je súhrn činností a opatrení, ktorými orgány štátnej správy a orgány územnej samosprávy v spolupráci s vlastníkmi nehnuteľností zabezpečujú zachovanie pamiatkových hodnôt v území, ich dobrý technický, prevádzkový a estetický stav, ako aj vhodný spôsob využitia jednotlivých stavieb, skupín stavieb, areálov alebo urbanistických súborov a vhodné technické vybavenie pamiatkového územia.

(2) Krajský pamiatkový úrad alebo osoba oprávnená podľa § 35 ods. 3 vypracúva zásady ochrany pamiatkového územia, ktoré sú dokumentom na vykonávanie základnej ochrany podľa odseku 1. Zásady sú súčasťou územného priemetu ochrany kultúrnych hodnôt územia, ktorý je podkladom na spracovanie územno-plánovacej dokumentácie podľa osobitného predpisu.²¹⁾

(3) Zásady ochrany pamiatkovej rezervácie alebo pamiatkovej zóny obsahujú požiadavky na primerané funkčné využitie územia, na zachovanie, údržbu a regeneráciu historického pôdorysu a parcelácie, objektovej skladby, výškového a priestorového usporiadania objektov, prvkov interiéru a uličného parteru, charakteristických pohľadov, siluety a panorámy, archeologických nálezísk, prípadne ďalších kultúrnych a prírodných hodnôt pamiatkového územia.

(4) Orgán oprávnený schváliť územno-plánovaciú dokumentáciu územia,²¹⁾ v ktorom sa nachádza pamiatková rezervácia, pamiatková zóna, ochranné pásmo alebo archeologické nálezisko evidované podľa § 41, si pred jej schválením vyžiada stanovisko miestne príslušného krajského pamiatkového úradu. Ak ide o archeologické nálezisko, krajský pamiatkový úrad vydá stanovisko po vyjadrení archeologického ústavu.

²¹⁾ Zákon č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku (stavebný zákon) v znení neskorších predpisov.

V zmysle znenia § 29 pamiatkového zákona vyplýva požiadavka na vypracovanie zásad ochrany pamiatkového územia aj pre Pamiatkovú zónu Lipovce – časť Lačnov. Pamiatkový úrad Slovenskej republiky Bratislava v tomto zmysle zahrnul vypracovanie Zásad ochrany Pamiatkovej zóny Lipovce – časť Lačnov do Plánu hlavných úloh úradu na rok 2009, úloha č. 2 ods. d).

Spracovanie Zásad ochrany pamiatkovej zóny Lipovce – časť Lačnov vyplynula najmä z požiadavky stanovenia požiadaviek pre komplexné riešenie aktuálnych problémov stavebnej a inej činnosti v predmetnom pamiatkovom území na základe súčasnej úrovne poznania pamiatkového fondu v tomto území. Dôvodom spracovania Zásad ochrany Pamiatkovej zóny Lipovce – časť Lačnov je aj prebiehajúce spracovanie Územného plánu obcí Lipovce, Lipovce – časť Lačnov a Šindliar (AMA ateliér, Ing. arch. M. Rajnič,

autorizovaný architekt, Hollého 4 Prešov), do ktorého bude nutné preniesť a zapracovať aj požiadavky na základnú ochranu Pamiatkovej zóny Lipovce – časť Lačnov.

B. Základné údaje o pamiatkovom území

B.1. Názov pamiatkového územia:

Pamiatková zóna Lipovce – časť Lačnov (ďalej aj „Pamiatková zóna Lačnov“, „pamiatková zóna“, „PZ“, alebo „PZ Lačnov“)

B.2. Názov obce podľa základnej územnej jednotky a katastra, v ktorom sa pamiatková zóna nachádza:

Obec:	Lipovce
Miestna časť:	Lačnov
Katastrálne územie:	Lačnov
Okres:	Prešov
Kraj:	Prešovský

B.3. Orgán, ktorý pamiatkovú zónu vyhlásil, dátum vyhlásenia

Pamiatkovú zónu Lipovce – časť Lačnov vyhlásil Krajský úrad v Prešove Všeobecne záväznou vyhláškou o vyhlásení územia obce Lipovce, časť Lačnov za pamiatkovú zónu zo dňa 12. novembra 1996. Vyhláška nadobudla účinnosť uverejnením oznámenia o jej vydaní vo Vestníku vlády Slovenskej republiky ročník 8, čiastka 1 zo dňa 06. marca 1998.

B.4. Účel a predmet ochrany v pamiatkovej zóne

Účelom vyhlásenia pamiatkovej zóny podľa § 1 podľa § 3 Všeobecne záväznej vyhlášky Krajského úradu v Prešove o vyhlásení územia obce Lipovce, časť Lačnov za pamiatkovú zónu zo dňa 12. novembra 1996 je chrániť územie obce Lipovce, časť Lačnov, ktoré reprezentuje kompaktno zachovanú lokalitu horského dedinského života na Slovensku.

Predmetom ochrany vo vyhlásenej pamiatkovej zóne podľa § 3 Všeobecne záväznej vyhlášky Krajského úradu v Prešove o vyhlásení územia obce Lipovce, časť Lačnov za pamiatkovú zónu je:

- a) zachovanie pôvodnej urbanizácie obce,
- b) zachovanie kultúrnych pamiatok zapísaných v Ústrednom zozname kultúrnych pamiatok Slovenskej republiky a ostatnej hodnotnej zástavby dotvárajúcej prostredie sídla Lačnov,
- c) zachovanie jestvujúcej zelene, ktorá tvorí charakteristickú súčasť panorámy obce,
- d) zachovanie diaľkových pohľadov.

Pre zachovanie, využitie kultúrnych hodnôt, zabezpečenie starostlivosti, ochrany, riadenej stavebnej a inej činnosti na území pamiatkovej zóny podľa § 4 vyššie uvedenej Všeobecne záväznej vyhlášky Krajského úradu v Prešove sú stanovené nasledovné rámcové podmienky:

- a) primerane využívať, udržiavať a postupne regenerovať kultúrne pamiatky a ich prostredie,
- b) chrániť a udržiavať aj ostatné objekty historickej zástavby, ktoré dotvárajú prostredie obce,
- c) pri stavebnej činnosti v pamiatkovej zóne rešpektovať regionálne znaky architektúry,
- d) zachovať líniu striech a spôsob zastrešenia,
- e) ponechať jestvujúce hospodárske budovy,
- f) chrániť a udržiavať zeleň.

V § 5 vyššie uvedenej Všeobecne záväznej vyhlášky Krajského úradu v Prešove a v súlade s ustanoveniami § 32 pamiatkového zákona úpravy kultúrnych pamiatok a objektov, ktoré dotvárajú prostredie a charakter pamiatkovej zóny je možné realizovať len na základe rozhodnutia, resp. záväzného stanoviska Krajského pamiatkového úradu Prešov k zámeru obnovy, stavebných, terénnych alebo iných úprav nehnuteľností, alebo stavby v pamiatkovej zóne Lačnov.

C. Vymedzenie hranice pamiatkového územia

C.1. Parcelné vymedzenie hranice Pamiatkovej zóny Lipovce – časť Lačnov

Parcelné vymedzenie hranice Pamiatkovej zóny Lačnov je vyznačené v prílohe č. 1 Všeobecne záväznej vyhlášky Krajského úradu v Prešove o vyhlásení územia obce Lipovce, časť Lačnov za pamiatkovú zónu z 12. novembra 1996 grafickým plánom v mierke 1:2000 a vymedzené nasledovným popisom:

Východiskovým bodom pre určenie hranice je severovýchodný cíp parcely č. 6, odtiaľ hranica pamiatkovej zóny prebieha po vonkajších hraniciach parciel č. 6, 8, 9, 14/1, 13, 12, 10, 11, 210, 204, 151, 163, 165, 166, 169, 170, 171, 145, 142, 136, 207, 176, 206, 178, 190, 191, 196, **(198/2)**, 202, 201, 209, 94, 93, 92, 91, 82, 81, 75, 74, 73, 72, 71, 69, 68, 67, 65, 63, **(207)**, 54, 55, 56, 3, **(203)**, 5, 4, **(5)**, 203 a 207 k východiskovému bodu.

Pozn.: v texte zvýraznené čísla parciel v zátvorkách sú aktualizované podľa získaného mapového podkladu aktuálnej vektorovej digitálnej mapy zo Správy katastra Prešov.

D. Ochranné pásmo pamiatkového územia

D.1. Orgán, ktorý ochranné pásmo pamiatkovej zóny vyhlásil, dátum vyhlásenia

Ochranné pásmo pamiatkovej zóny Lipovce – časť Lačnov vyhlásil Pamiatkový úrad Slovenskej republiky v Bratislave rozhodnutím č. OVŠS-04/108-10/1702/MOR zo dňa 26.2.2004 podľa § 18, ods. 2 pamiatkového zákona.

D.2. Parcelné vymedzenie hranice ochranného pásma Pamiatkovej zóny Lipovce – časť Lačnov

Hranica ochranného pásma pamiatkovej zóny Lipovce časť Lačnov je vymedzená v rozhodnutí Pamiatkového úradu Slovenskej republiky v Bratislave č. OVŠS-04/108-10/1702/MOR zo dňa 26.2.2004. Hranica ochranného pásma je vymedzená v prílohe na kópii z katastrálnej mapy k.ú. Lačnov, vydanéj Správou katastra Prešov 15.1.2004, L.M 4-9, 4-0, 3-9, vyhotovenej v mierke 1:5000 nasledovne:

Východiskovým bodom hranice ochranného pásma je južný cíp parcely č. 251, ďalej pokračuje smerom severovýchodným po hranici katastrálneho územia Lačnov t.j. po juhovýchodnej hranici parc. č. 251, 250, 249 a 248. V severnom cípe parcely č. 248 sa lomí smerom východným a pokračuje po južnej hranici p. č. 247. V jej východnom cípe sa lomí severovýchodným smerom a pokračuje po juhovýchodnej hranici parcely č. 352, 235, 234/1, 351 a východnej hranici p. č. 233/1. V severovýchodnom cípe p. č. 233/1 sa lomí smerom západným a pokračuje po jej severnej hranici až k triangulačnému bodu č. 525. Pokračuje ďalej severnou hranicou parcely č. 348 a 222. V jej severozápadnom cípe sa lomí smerom juhovýchodným a pokračuje po juhozápadnej hranici parc. č. 222, 347, 215, 213, 345, 212, 250, 251 a končí vo východiskovom bode.

Súpis parciel územia ochranného pásma pamiatkovej zóny Lačnov je vo vyššie uvedenom rozhodnutí PÚ SR uvedený nasledovne:

251, 250, 249, 248, 247, 246, 245, 352, 234, 235, 236, 237, 238, 239, 240, 241, 242, 243, 244, 351, 223, 224, 348, 222, 214, 347, 216, 215, 214, 213, 347, 212, 345.

D.3. Účel a cieľ vyhlásenia ochranného pásma Pamiatkovej zóny Lipovce – časť Lačnov

Účelom vyhlásenia ochranného pásma pamiatkovej zóny podľa rozhodnutia Pamiatkového úradu Slovenskej republiky v Bratislave č. OVŠS-04/108-10/1702/MOR zo dňa 26.2.2004 je chrániť územie pamiatkovej zóny Lipovce časť Lačnov situovanej v malebnom údolí, tvoriacej harmonický celok s prírodným prostredím a v súvislosti s pamiatkovými hodnotami chrániť najmä osadenie zástavby vo svahoch údolia potoka, bez zásadných neskorších nepriaznivých zásahov.

Účelom vymedzenia ochranného pásma je ochrana pamiatkových hodnôt pamiatkovej zóny vidieckeho charakteru, jej okolia a prírodného prostredia pred takou činnosťou, ktorá by mohla znehodnotiť, alebo ohroziť vyššie uvedené kvality chráneného územia. Vymedzením ochranného pásma sa vytvoria podmienky pre ochranu a usmernený rozvoj územia, pre zachovanie urbanistických a architektonických väzieb sídla s okolitou krajinou, ktorá dotvára jedinečnú scenériu tohto horského sídla.

V auguste 2003 vypracoval Krajský pamiatkový úrad Prešov Návrh na vyhlásenie ochranného pásma pamiatkovej zóny Lipovce časť Lačnov, ktorý formuluje podrobné podmienky pre činnosť v ochrannom pásme najmä v nasledujúcich momentoch:

- zachovať pôvodnú urbanisticko-architektonickú (rurálnu) štruktúru obce s jej prírodným zázemím – lúkami, terasovými políčkami a pasienkami,

- zachovať otvorené pohľady na celkovú panorámu údolia,
- regulovať výstavbu stavebných objektov mimo intravilánu obce tak, aby v tangovanom území nevznikli nové urbanisticko-architektonické dominanty,
- výstavba v ochrannom pásme je možná severovýchodne od pamiatkovej zóny na parcele č. 234/1 a 235/1 pozdĺž prístupovej cesty do obce,
- pri novej výstavbe rešpektovať pôvodný urbanizmus a regionálne znaky ľudovej architektúry,
- rešpektovať hmotový a objemový výraz pôvodnej zástavby obce, architektonické tvaroslovie a tradičné materiály,
- stavby v pôdoryse riešiť v tvare obdĺžnika, resp. písmena „L“ s pozdĺžnou orientáciou v rámci parcely a vzdialenejším osadením od cesty,
- pri objemovom riešení uplatniť jedno nadzemné podlažie so sedlovou, resp. valbovou strechou,
- strechy s využiteľným podkrovím je možné osadiť do úrovne stropu podkrovia ale bez vytvárania nadmurovky podkrovia,
- ďalšie priestory je možné vytvárať v polozapustených suterénoch stavieb, ktoré nesmú vytvárať samostatné podlažie,
- usmerňovať nutné zmeny funkčného využitia jednotlivých parciel tak, aby nedošlo k porušeniu vyváženosti urbanistických a krajinných vzťahov,
- umiestňovať vizuálne prezentované prvky technickej infraštruktúry v polohách, kde ich technicistický charakter nenaruší estetiku priestoru celého územia,
- udržiavať lúky a terasovité políčka v ochrannom pásme v adekvátnom stave v zhode s požiadavkami kvalitného životného prostredia,
- riadiť sa pri akejkoľvek činnosti na území ochranného pásma ustanoveniami pamiatkového zákona.

V odseku 7 návrhu na vyhlásenie ochranného pásma je stanovená podmienka adekvátneho využívania lúk a pasienkov na území ochranného pásma tak, aby nedošlo k ich postupnému zániku – t. j. zabezpečiť kosenie a obnoviť pastierstvo na tomto území.

Rozhodnutie PÚ SR v Bratislave č. OVŠS-04/108-10/1702/MOR zo dňa 26.2.2004 ďalej stanovuje, že každú plánovanú činnosť v ochrannom pásme je nutné predložiť KPÚ Prešov na vyjadrenie.

Pri akejkoľvek činnosti v ochrannom pásme je nutné sa riadiť ustanoveniami Zákona NR SR č. 49/2002 Z. z. o ochrane pamiatkového fondu v znení neskorších zmien a doplnkov.

E. Údaje o východiskových materiáloch

E.1. Prehľad spracovaných územnoplánovacích dokumentácií a štúdií

Obec Lipovce vrátane časti Lačnov nemá doposiaľ spracovanú žiadnu územnoplánovaciu dokumentáciu. Spracovaná bola iba urbanistická štúdia mikroregiónu Salvator (APS, s.r.o., Prešov 1999), ktorá je pre územný rozvoj obce len čiastočne využiteľná. Na základe analýzy jednotlivých profesijných oblastí v rámci urbanistickej štúdie mikroregiónu Salvator bola konštatovaná potreba priemetu nadregionálnych zámerov a tým aj

zhodnotenie potenciálu územia s návrhom koordinovanej urbanizácie obcí Lipovce a Šindliar vrátane miestnej časti Lačnov pri využití prírodných, kultúrnych, technických a ľudských zdrojov.

Na základe odporúčania ďalšieho postupu zabezpečenia územnoplánovacích dokumentácií, ktoré vyplynulo zo zámerov štúdie z roku 1999, Obecný úrad Lipovce po dohode s Obecným úradom Šindliar a Združením obcí mikroregiónu Salvator obstaral v roku 2002 spracovanie územného plánu obcí Lipovce – Lačnov a Šindliar. Hlavným cieľom riešenia územného plánu obcí bolo prehodnotenie súčasnej urbanistickej štruktúry obcí, návrh vhodného usporiadania funkčných plôch a návrh občianskej a technickej vybavenosti z pohľadu perspektívneho rozvoja obytných sídiel a i. Návrhovým rokom územného plánu obcí Lipovce – Lačnov a Šindliar by mal byť rok 2015.

Zadanie bolo spracované AMA – ateliérom Prešov v roku 2003 a následne schválené Obecným zastupiteľstvom v Lipovciach dňa 20.06.2003 uznesením 6/2003 a Obecným zastupiteľstvom v Šindliari dňa 20.03.2003 uznesením č. 4/2003 na základe súhlasného stanoviska Krajského úradu v Prešove, odboru životného prostredia č. 8/2003/07359 – 003 zo 07.05.2003.

Pre spracovanie územného plánu obcí Lipovce – Lačnov a Šindliar boli k dispozícii nasledovné územno-plánovacie dokumentácie a štúdie, týkajúce sa časti Lačnov:

1. Nariadenie Vlády SR č. 528/2001 Z. z., ktorým sa vyhlasuje záväzná časť Koncepcie územného rozvoja Slovenska 2001 a Uznesenie Vlády SR č. 1033 z 31.10.2001, ktorým boli schválené záväzné zásady a regulatívy záväznej časti Koncepcie územného rozvoja Slovenska 2000,
2. Nariadenie Vlády SR č. 679//2002 Z. z. z 27.11.2002, ktorým sa mení a dopĺňa Nariadenie Vlády SR č. 216/1998 Z. z., ktorým sa vyhlasuje záväzná časť územného plánu Veľkého územného celku Prešovského kraja,
3. Nariadenie Vlády SR č. 111/2003 Z. z. z 12.03.2003, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie Vlády SR č. 183/1998 Z. z., ktorým sa vyhlasuje záväzná časť územného plánu Veľkého územného celku Prešovský kraj v znení nariadenia Vlády SR č. 679/2002 Z. z.,
4. Územný plán VÚC Prešovského kraja – Zmeny a doplnky 2004 – SAŽP CKEP Prešov 2004, schválené zastupiteľstvom Prešovského samosprávneho kraja Uznesením č. 228 zo dňa 22.05.2004 a Všeobecne záväzné nariadenie Prešovského samosprávneho kraja č. 4/2004,
5. Urbanistická štúdia mikroregiónu Salvator – APS, a.s., Prešov 2000,
6. Urbanistická štúdia Lačnov – URBION, v.o.s., Košice 1987,
7. Urbanistická štúdia rekreačného priestoru Kopytovská dolina – Kovoprojekta, š.p. Prešov 1987,
8. Územný plán obcí mikroregiónu Salvator – návrh, AMA – ateliér Prešov 2003,
9. Závery analýz časti Rekreačia a cestovný ruch, AMA – ateliér Prešov 2003,
10. Doplnujúce prieskumy a rozbor pre spracovanie územného plánu, AMA – ateliér Prešov 2002,
11. Zadanie pre spracovanie územného plánu, AMA – ateliér Prešov 2003,

a iné projektové a technické dokumentácie uvedené v návrhu Územného plánu obcí Lipovce – Lačnov a Šindliar, obec Lipovce – Lačnov (AMA ateliér, Hollého 4, Prešov, hlavný riešiteľ: Ing. arch. Marián Rajnič, autorizovaný architekt SKA a kol. spoluriešiteľov)

E.2. Mapové podklady

Mapa územia intravilánu obce Lipovce, časť Lačnov v M 1:2000 s grafickým vyznačením hranice pamiatkovej zóny – príloha č. 1 Všeobecne záväznej vyhlášky Krajského úradu v Prešove o vyhlásení územia obce Lipovce, časť Lačnov za pamiatkovú zónu zo dňa 12. novembra 1996,

Mapa územia extravilánu obce Lipovce, časť Lačnov v kópii katastrálnej mapy k. ú. Lačnov vydanej Správou katastra Prešov 15.01.2004, L.M 4-9, 4-0, 3-9, vyhotovenej v mierke 1:5000 – súčasť rozhodnutia Pamiatkového úradu Slovenskej republiky v Bratislave č. OVŠS-04/108-10/1702/MOR zo dňa 26.2.2004,

Mapa vojenského mapovania – Königreich Hungarn, Kreis. Diefseits der Thiesz, Saroser und Zempliner Gespansschaft, 1820 – 1822

Vektorová digitálna mapa intravilánu a extravilánu obce Lačnov (november 2007),

Mapa návrhu ÚPN obcí Lipovce – Lačnov a Šindliar (AMA ateliér, Ing. arch. M. Rajnič, autorizovaný architekt, Hollého 4 Prešov) – časť Lačnov v štádiu spracovania ÚPN,

Turistická mapa 115 Šarišská vrchovina – Branisko, M 1:50.0000, VKÚ, š.p. Harmanec

Urbárska mapa obce Lačnov (*Lacsno*) z roku 1868, aktualizovaná v roku 1932- 33.

E.3. Zoznam prameňov a literatúry

Aktualizácia Ústredného zoznamu pamiatkového fondu. Archív KPÚ Prešov, Zajac, J., Hrebeňár, M., 2005-2006

Bednárik, R.: *Duchovná kultúra slovenského ľudu.* In: Slovenská vlastiveda, II., 1943

Beňko, J.: *Osídlenie severného Slovenska.* Košice 1985

Frolec, V.: *Kulturní vztahy v lidovém stavitelství v Karpatech.* In: Slovenský národopis XVI, č. 2

Frolec, V.: - Vařeka, J.: *Lidová architektura.* Praha 1983

Hromádka, J.: *Všeobecný zemepis Slovenska.* In: Slovenská vlastiveda I., Bratislava 1943

Kovečevičová, S.: *Stavebný materiál, technika, konštrukcia stien a krovu obydlia na Slovensku.* In: Lidová stavební kultura Brno, 1981

Kuča, K. – Kučová, V.: *Princípy památkového urbanismu.* Státní ústav památkové péče Praha 2000

Kuča K. – Kučová, V. – Kibic, K.: *Novostavby v památkově chráněných sídlech.* Národní památkový ústav Praha 2004

- Mencl, V.: *Lidová architektura v Československu*. Akademia Praha 1980
- Mjartan, J.: *Staviteľstvo*. In: Slovensko 3, Ľud – II. časť Bratislava 1975
- Novotný, J.: *Lačnov horská dedinka 1389 – 1989*, Prešov 1997
- Puškár, I.: *Ludová architektúra a jej ochrana u nás a v zahraničí*. Sborník SNM, Etnografia, 58, 5. Martin 1964
- Syčinský, V.: *Dřevěné stavby v Karpatskej oblasti*. Praha 1940
- Škabrada, J.: *Konstrukce historických staveb*. Argo Praha 2003
- Tóth, S.: *Sáros Vármegye monografiája*. Budapest 1910
- Uličný, F.: *Osídlenie Šariša*, s. 184-185. In: Nové obzory 13, 1971
- Uličný, F.: *Dejiny osídlenia Šariša*, Košice 1990, s. 162-163, 412.
- Uličný, F.: *O pôvode Rusínov a ich spoločenskom vývine na Slovensku*. In: Zborník referátov z vedeckej konferencie Rusíni v dobe slovanského obrodzenia. Bardejov 1994
- Urbancová, V.: *Poľnohospodárstvo a chov dobytka*. In: Slovensko 3. Ľud – II. časť Bratislava 1975
- Ušák, J.: *Reťazové sídelné formy na Slovensku*. In: Ľudové staviteľstvo v Karpatskej kotline. Bratislava 1974
- Verešík, J.: *Vidiecke sídla*. In: Slovensko 3, Ľud – I. časť Bratislava 1974
- Vlastivedný slovník obcí na Slovensku II*, Veda, vydavateľstvo SAV 1977, s. 129
- Vydra, J.: *Ľudová architektúra na Slovensku*. Bratislava 1958
- Zákon č. 49/2002 Z. z. o ochrane pamiatkového fondu v znení neskorších predpisov*
- Zibrin, P.: *Vnímanie urbanistického priestoru*. Alfa Bratislava 1988

Časť II.

A. Historický a urbanisticko–architektonický vývoj územia

A.1. Zemepisná poloha

Katastrálne územie obce Lačnov leží na styku Šarišskej vrchoviny s Braniskom. Lačnov leží asi 27 km západne od krajského mesta Prešov, v hornej časti údolia Kopytovského potoka – severného prítoku Veľkej Svinky, v nadmorskej výške okolo 765 m (podľa literatúry stred obce). Prevýšenie chotára je značné – od 562 do 1081 m n.m. Územie obce Lačnov uzatvára bočnú dolinu prítoku Veľkej Svinky s obcami Fričovce – Šindliar – Lipovce – Lačnov so zaujímavými kultúrnymi a prírodnými danosťami, ako sú stredoveký kostol sv. Michala v Šindliari, prameniskami minerálnych vôd v Lipovciach (...Salvator) a Šindliari (...Sultánka), národnou prírodnou rezerváciou Kamenná baba, krásnym údolím Kopytovského potoka, jaskyňou Zlá diera a pod.

A.2. Osídlenie, stručný historický vývoj, historické súvislosti

Uličný, F.: Dejiny osídlenia Šariša...

Lačnov leží na styku Šarišskej vrchoviny s Braniskom a pohorím Bachureň, asi 27 km západne od Prešova, v hornej časti Kopytovského potoka – severného prítoku Veľkej Svinky, v nadmorskej výške okolo 765 m.

Pozn aut.: pre odlíšenie je potrebné uviesť, že rovnomenná dedina – Lačnov, Lačnova Poruba... súčasne existovala na neďalekom panstve Kamenica, v katastri dnešnej obce Krivany. Táto obec mala už v roku 1330 kostol, v ktorom pôsobil farár Tylo. Tunajšie sedliacke domácnosti v roku 1427 zdanili od 17 port, takže tento Lačnov bol stredne veľkou dedinou. Poslednú správu o nej poznáme z roku 1481, kedy ešte jestvovala. Neskôr za neznámych okolností ju obyvatelia opustili a sídlisko spustlo. V polovici 16. storočia dokázateľne nejestvovala. Jej názov sa dodnes vzťahuje k potoku v západnej časti chotára Krivian. Toľko pozn. autora.

V roku 1389 dvorský sudca riešil spor šľachticov Pavla z Perína a Beňadika zo Svine o vlastníctvo majetkov panstva Sviňa, ku ktorému patrila aj dedina Lačnov („*possessionum ... Lachnow*“).

V písomnostiach zo 14. – 16. storočia sa obec vyskytuje v pôvodnom slovenskom názve Lačnov, alebo v maďarizovanom názve Lachno, ktoré neposkytujú dostatočné východisko na zistenie pôvodu názvu a sídliska. Názov Lačnov mohol byť pôvodne chotárnym názvom miesta, na ktorom vzniklo sídlisko, prípadne Lačno bol prvým šoltýsom vo vznikajúcej dedine. Druhá možnosť je podľa F. Uličného pravdepodobnejšia. Šoltýs tu pôsobil aj v 16. storočí. Vzhľadom na vysunutú zemepisnú polohu sídliska a vývoj osídlenia južnejšieho okolia existuje predpoklad, že sídlisko vybudovali usadlíci so šoltýsom na zákupnom práve okolo polovice 14. storočia. Lačnov bol teda najmladšou medzi susediacimi a okolitými dedinami. V 14.-16. storočí bol Lačnov nepretržitou majetkovou súčasťou panstva Sviňa.

Sedliacke domácnosti boli v roku 1427 zdanené od 5 port. Neskôr niekoľkí sedliaci stratili pozemky a upadli medzi želiarov. V rokoch 1543, 1567 a 1588 sedliakov zdanili od 3,

2, resp. opätovne 2 port, pričom v roku 1567 hospodárili len 4 sedliacke domácnosti na polovičných usadlostiach. V uvedených rokoch tu žili aj po tri želiarske domácnosti. Sídliisko v roku 1600 pozostávalo zo štyroch obývaných poddanských domov a obydlia šoltýsa. Vzhľadom k prírodným danostiam je pravdepodobné, že popri roľníčení sa poddaní venovali drevorubačstvu, prípadne ovčiarstvu. Koncom 16. storočia bol Lačnov malou dedinou s takmer výlučne poddanským obyvateľstvom rusínskeho a slovenského pôvodu.

Ján Novotný: Lačnov – horská dedinka...

V prípade Lačnova došlo k doosídleniu rusínskym obyvateľstvom. Východný obrad v Lačnove postupne prevládol, lebo už v roku 1851 bolo v obci 109 gréckokatolíkov a iba 27 rímskokatolíkov.

Podľa urbárskej tabele v roku 1773 bolo v Lačnove 12 sedliakov, z ktorých 5 gazdovali na celom hospodárstve (8/8) a to Petraškov Janko, Skočsikoloda Jurko, Mackov Onder, Koscelnikov Miško a Koscelnikov Onder (*pozn: pozoruhodné priezvisko Koscelnikov – toto priezvisko je vytvorené od názvu profesie, ktorá nasvedčuje existenciu kostola a funkcie kostolníka min. už v predošlej generácii spomínaného sedliaka...*). Siedmi sedliaci gazdovali na polovičnom hospodárstve (4/8): Petraškov Jurko, Czerva Janko, Leško Ondrejšín, Palečkov Miško, Sedlak Jurko, Fedorko Mikluš, a Miškov Onder.

Urbársky sedliak, ktorý gazdoval na celom hospodárstve, mal vnútorný grunt (dom, dvor a „plac“ na stodolu) mať postavený na dvoch bratislavských mericiach, ale v Lačnove vydělili len jednu bratislavskú mericu. Výnimku tvoril len Koscelnikov Onder, ktorého grunt bol postavený na dvoch bratislavských mericiach. Osemosminár (sedliak na celom hospodárstve) dostal 20 – 24 dielov rolí, lúk na 10 koscov, so záprahom pracoval na panskom 52 dní (bez záprahu dvakrát toľko – 104 dní). Deviatok (= 1/9 úrody odvádzaná zemepánovi ako *naturálna renta*) odrábal so záprahom 12 dní, bez záprahu 24 dní. Ročne platil jeden florén na dva razy – na Juraja a na Michala. Svojmu pánovi dával jednu siahu dreva, 1 holbu topeného masla, 2 kapúny, 2 kurčatá a 12 vajec.

Sedliak na polovičnom hospodárstve (4/8) mal 11 dielov rolí, lúk na 6 koscov, odrábal a platil polovicu ako gazda na celom hospodárstve.

Celkovo podľa urbárskej tabele z roku 1773 vidno, že lačnovskí urbárski sedliaci obhospodarovali pomerne vyrovnané množstvo rolí a lúk (8/8, 4/8), celkovo na 8 6/8 urbárskych „orekoch“.

Po zrušení poddanských povinností voči zemepánom zákonom uhorského snemu z 18. marca 1848 sa odovzdávanie a sceľovanie urbárskej pôdy v Lačnove dialo veľmi pomalým tempom. Dozvedáme sa o tom z *Pracel'skej zlahody*, spísanej v Prešove 26. marca 1866 (ŠOBA Prešov: *Urbárske a komasačné spisy z rokov 1842 – 1913*). V nej bola podľa mapy a nového urbárskeho plánu podrobne vymedzená pôda pre 8 a 6/8 urbárskych „orekov“ – t. j. role, lúky, pasienky a lesy pre lačnovských sedliakov do osobného vlastníctva. Okrem sedliakov sa v tomto spise pamätá aj na renčišovského pána „plebána“: „*Keďže Lačnov k renčišovskej „cirkvi“ prislúcha a pán „plebán“ je dokonale dotovaný, v lačnovskom chotári mu patrí 5 gb 5/100 lesa*“. Lačnovská komasácia sa skončila až v roku 1868, kedy bola spracovaná Pozemková kniha chotára obce Lačnov prisažným inžinierom Karolom Šándorom. Situáciu v katastri a obci dokladá zachovaná urbárska mapa z roku 1868, ktorá tvorí prílohu tohto materiálu.

Rozsah majetku sa v Lačnove nezmenil od roku 1773. Aj v roku 1868 bolo bývalým urbárskym sedliakom vymerané 8 6/8 rolí, lúk, pasienkov a lesov. Pokročilo však delenie väčších usadlostí: namiesto 12 usadlostí v roku 1773 bolo v roku 1868 podľa pozemkovej

knihy chotára obce Lačnov 20 usadlostí. Základnou mierou usadlosti ostala osmina (= ôsma časť celku). V tomto roku žilo v Lačnove 133 obyvateľov. Demografický vývoj obce kulminoval v roku 1900, kedy počet obyvateľov stúpol na 191 a v roku 1940, kedy počet obyvateľov dosiahol najvyššiu úroveň – 199 obyvateľov. Najväčší prírastok obyvateľstva znamenajú roky 1868 – 1880, kedy prírastok tvorí až 45 obyvateľov. Môžeme si ho vysvetliť silným populačným rozvojom, ale aj prisťahovalectvom. Od roku 1910 do roku 1921 počet obyvateľov klesol o 29 ľudí, čo zapríčinilo hlavne vysťahovalectvo do USA tesne pred prvou svetovou vojnou a tesne po nej. Išlo o ilegálnu emigráciu mladých ľudí cez Poľsko. Po roku 1921 počet obyvateľov Lačnova postupne plynule klesá a v roku 1970 dosiahol 120 ľudí. K poklesu obyvateľstva podľa schematizmu z roku 1948 zrejme vo veľkej miere prispela emigrácia 70 ľudí z celej renčišovskej farnosti do volínskej oblasti vt. ZSSR, z ktorej sa po rokoch väčšina obyvateľov vrátila domov. Od polovice 20. storočia je však pokles obyvateľstva rapidný a v roku 1996 dosiahol 14 trvale prihlásených obyvateľov. V súčasnosti žije trvalo v Lačnove iba 8 stálych, hlavne starších obyvateľov. Ostatní sú tzv. „chalupári“. Preto je úžasné, že po dlhej dobe sa nedávno v Lačnove konečne opätovne narodilo dieťa.

Súčasná miestna tlač:

Po dvadsaťšesťročnej pauze prišiel na svet nový Lačnovčan. V malebnej osade obce Lipovce na úpätí pohoria Bachureň sa narodil Janko Paločko. Jeho otec Vincent má za sebou polstoročie života v rázovitej dedinke nad lipovecko-lačnovským kaňonom. Manželku, ktorá mu do nehostinného kraja priniesla prvého syna, našiel v neďalekých Krivanoch. Aj Jana má však korene nad Lipovcami. Manželia so staršou dcérou Silviou a Jankom obývajú jeden z tridsiatich domov v osade. Vlastnia jednu z dvoch telefónnych liniek a tvrdia, že život v Lačnove nie je ľahký.

„Nemenil by som. Do mesta by ma nikto nedostal, tu som celý život,“ konštatuje napriek tomu invalidný dôchodca a čerstvý otec Vincent Paločko.

Okrem klasických prác okolo domu v horskej oblasti zvláda aj drevo. Pochválil sa ručne vyrezanou verandou aj miniatúrnym sedacím servisom pre syna. Najhorším obdobím v Lačnove je zima. Dedinu pravidelne zafúka. Vincent Paločko si spomína na zimy, kedy sa do Lačnova nikto nedostal celý týždeň.

Chrám sv. Michala Archanjela:

Najstarší údaj o Chráme sv. Michala Archanjela v Lačnove a o jeho veriacich pochádza z maďarskej publikácie *Katalóg kňazov Gréckokatolíckej cirkevnej župy Munkács v roku 1792* (Bendász István, Koi István). Renčišovským kňazom bol vtedy Adam Ujhélyi a vo filiálke Lačnov bolo v tomto roku 143 duší vrátane rímskokatolíkov. K renčišovskej gréckokatolíckej farnosti patrili vtedy okrem Lačnova filiálky Uzovské Pekľany, Jarovnice, Ďaletice, Hermanovce, Štefanovce a Lipovce. Podľa údajov z tejto publikácie mala filiálka Lačnov v roku 1792 vlastný chrám. Nie je však zrejmé, aký, z akého materiálu a kde.

V roku 1805 bolo v Lačnove 110 gréckokatolíkov. Dvanásť manželských párov z tohto počtu bolo čisto gréckokatolíckych, jedenásť párov zmiešaných (gréckokatolíci a rímskokatolíci). Lačnovský chrám je uvedený aj v tomto roku.

K renčišovskej farnosti patrili v roku 1831 filiálky Lačnov (85), Uzovské Pekľany (48), Močidlány (10), Jarovnice (20), Ďaletice (28), Lažany (3), Lipovce (29), Štefanovce (19) a Hermanovce (12) (*pozn.: údaje v zátvorke predstavujú počet gréckokatolíckych veriacich v danej obci*). Z uvedeného vyplýva, že lačnovská filia bola v renčišovskej farnosti

zo všetkých najpočetnejšia a najvýznamnejšia. Podľa schematizmu z roku 1839 mal Lačnov murovaný kostol(!), ktorý bol zasvätený sv. Michalovi archanjelovi. V tomto roku bolo v Lačnove evidovaných 99 gréckokatolíkov. Aj z tohto je zrejmy postupný úbytok obyvateľstva obce v tomto období. Pozoruhodný a významný je údaj zo schematizmu z roku 1878, podľa ktorého má Lačnov drevený kostol! Teda kostol z iného materiálu, ako sa uvádza v schematizme z roku 1839!.

Viac svetla v otázke konštrukcie a materiálovej substancie lačnovského kostola koncom 19. storočia ako aj v otázke jeho situovania vnášajú jednak údaje z maďarskej zápisnice *Inventár filiálneho kostola Lačnov* z roku 1913, ktorá vznikla pri odovzdávaní a preberaní filiálneho chrámu, a rovnako z urbárskej mapy z roku 1868. V spomínanej zápisnici z roku 1913, v časti I. § 1 *Kostol, jeho časti a vystrojenie* sa uvádza: „*Drevený lačnovský kostol bol predtým (v roku 1905) úplne zničený požiarom, no úsilím a nákladom veriacich bol v roku 1907 obnovený a vystavený z pevného materiálu, opatrený klenbou, pokrytý šindľami, situovaný v bezpečnej vzdialenosti od príbytkov obyvateľov. Jeho dĺžka je 7,80 m a šírka 4,20 m, ozdobený vkusnou vežou, v ktorej visí jeden zvon zasvätený sv. Michalovi Archanjelovi.* § 2 *Čiastky kostola* popisuje jeho priestorovú skladbu: *Kostol pozostáva zo sanktuária, lode a nartexu.* V zápisnici sa ďalej o. i. uvádza, že v strednej časti sanktuária je oltár so štvoricou stĺpov (*s baldachýnom*) a tabernákulum na uloženie sv. Eucharistie pre umierajúcich s obrazom Blahoslavenej Panny Márie a že na ľavej strane je oltárny stôl (*žertveník*). Popisuje sa, že sanktuárium i loď majú kamennú dlažbu. V tomto období kostol z dôvodu nedostatku financií nemal ikonostas.

V časti III v § 1 *Majetok kostola* sa uvádza: *Lačnovský kostol nemá žiadny majetok okrem troch „korcov“ poľa a jedného „jutra“ lúky na „Verchu“, ktorá je teraz v árende za 80 korún. Finančný kapitál sa požičiava obyvateľom Lačnova na 6 %-tný úrok. Pre doleďo kostola odovzdávajú sedliaci ročne 11 „korcov“ ovsu.* § 2 tejto časti *Kaplnky a kríže* sa ďalej uvádza: *V chotári Lačnova je jedna malá kaplnka, ktorú dala postaviť Zuzana Lešková, obyvateľka Lačnova, a to v roku 1872. V tom istom roku kaplnka bola posvätená renčičovským kňazom Petrom Mrázom. Nemá žiadnu základinu. Tiež sú tu dva drevené kríže. Jeden kríž je na cintoríne a druhý pri ceste do Lipoviec. Dal ho postaviť Ján Leško, obyvateľ Lačnova, v roku 1877. Má základinu 40 forintov, ktoré boli poslané centrálnej administrácii základín a sú uvedené pod položkou 161/882 a v hlavnej knihe III, str. 280, pod č. off. Divcess 1361.* V § 3 tejto časti sa uvádza, že v obci sú dva cintoríny: *predošlý pri kostole, kde sa teraz už nepochováva, druhý mimo obce – nie je známe, kedy a kým bol posvätený.*

Zo spomínanej zápisnice vyplýva, že Lačnov mal pred rokom 1905 drevený kostol. Porovnaním mapy z roku 1868 z mapou neskoršou (súčasnou) je isté, že zhorený drevený kostol stál v tom istom mieste ako súčasný, murovaný. Z porovnania pôdorysov je zrejme, že predchádzajúci drevený kostol bol kratší a mal pravouhlé ukončenie sanktuária. Z porovnania pôdorysného znázornenia oboch máp je zrejme, že pôdorys areálu cintorína okolo zhoreného dreveného chrámu mal takmer presný kruhový pôdorys. Pôdorys súčasného areálu kostola má na rozdiel od uvedeného eliptický pôdorys.

Hoci bol nový murovaný kostol (nový gréckokatolícky chrám) postavený na tom istom mieste ako starý, drevený (na základe historických podkladov), je pozoruhodné, že v zápisnici je výslovne uvedené, že nový kostol, dokončený v roku 1907, je situovaný v bezpečnej vzdialenosti od príbytkov obyvateľov, a že je postavený z pevného materiálu a krytý klenbou.

Kaplnku v chotári Lačnova, ktorú dala postaviť Zuzana Lešková v roku 1872 je možné stotožniť s existujúcou murovanou kaplnkou stojacou pri poľnej ceste smerom do Vyšného Slavkova ešte v intraviláne obce. Je zrejme najstaršou stavbou Lačnova.

K obecnej škole:

- 1927 – po dlhom výbere a kúpe pozemku bola v Lačnove postavená miestna škola (príspevok Čsl. štátu činil 86.000,- Kčs a stačil sotva na „hrubú stavbu“).
- 1969/70 – v škole je zapísaných už iba 9 žiakov.
- 1989 – ONV v Prešove predáva objekt školy do súkromných rúk!

A.3. Urbanistický a stavebný vývoj pamiatkového územia

Urbanistický (rurálny) a stavebný vývoj obce Lačnov je na rozdiel od iných významnejších obcí regiónu Šariša pomerne jednoduchý a priamočiary. Navyše, vzhľadom na odľahlosť a značne zanedbateľný význam v rámci regiónu a panstva Svinia sú písomné a grafické pramene a podklady minimálne a chudobné.

Prvotné osídlenie v obci v druhej polovici 14. storočia je možné predstaviť si vo forme na území šľachtického panstva organizovane osadenej dediny so šoltýsom na čele na tzv. zákupnom práve. Lačnov bol teda v tomto období najmladšou medzi susediacimi a okolitými dedinami. Ako už bolo spomínané, v 14.-16. storočí bol Lačnov nepretržitou majetkovou súčasťou panstva Sviňa.

Sedliacke domácnosti boli v prvej polovici 15. storočia – v roku 1427 zdanené od 5 port. Znamená to, že v obci bolo 5 usadlostí rôzneho rozsahu hospodárenia. Neskôr niekoľkí z týchto sedliakov stratili pozemky a upadli medzi želiarov. V rokoch 1543, 1567 a 1588 sedliakov zdanili od 3, 2, resp. opätovne 2 port, pričom v roku 1567 hospodárili len 4 sedliacke domácnosti na polovičných usadlostiach. V uvedených rokoch tu žili aj po tri želiarske domácnosti. Sídliisko v roku 1600 podľa F. Uličného pozostávalo zo štyroch obývaných poddanských domov a obydlia šoltýsa. Situovanie lačnovských usadlostí koncom stredoveku však nie je zo žiadnych podkladov zrejmé.

Najstarším a jediným vierohodným podkladom pre posúdenie stavebného vývoja obce Lačnov je grafické zobrazenie chotára obce v urbárskej mape. Na tejto mape je pre toto obdobie v čase, resp. po tereziánskych a jozefínskych reformách, pomerne exaktne graficky dokumentovaný stav po celkovej komasácii pôdy a jej prerozdelení jej pôvodným užívateľom. Situácia v roku 1868 je zachytená v zápisnici a zdokumentovaná v Pozemkovej knihe chotára obce Lačnov prísazným inžinierom Karolom Šándorom (ŠOBA Prešov – Nižná Šebastová). Z tohto mapového podkladu je známe osadenie všetkých 20 usadlostí v intraviláne obce. Jednotlivé objekty usadlostí sú znázornené žltou farbou, čo vyjadruje všeobecné označenie stavby ako stavby spalnej, resp. nespĺňajúcej požiadavky tereziánskych a jozefínskych reforiem na protipožiarnu odolnosť budov a iných reformných požiadaviek. Z grafických podkladov je zrejmé, že v tomto období mala obec charakter potočnej radovej dediny, rozkladajúcej sa na oboch stranách miestneho potoka. Zástavba popri hornej ceste od kostola, ani súčasná zhustená zástavba pri ceste hore, ku kaplnke smerom do Vyšného Slavkova v tomto období ešte neexistovala.

Z mapového podkladu je zrejmé, že obec mala koncom 19. storočia obojstrannú potočnú nepravidelnú zástavbu. Na tú vplývali stiesnené priestorové pomery v údolí a dodnes sa v usadlostiach najmä v najnižšie položených usadlostiach prejavuje tým, že obecná cesta (analogicky ako napr. v Jezersku v Zamagurí) prechádza v stiesnených pomeroch dvormi jednotlivých usadlostí.

Výnimkou v situovaní v tomto období bol drevený gréckokatolícky kostol, stojaci na návrší nad obcou na rovnakom mieste ako kostol súčasný, postavený v roku 1907. Tento je na urbárskej mape ako jediný objekt v obci vyznačený červenou farbou, ktorá vyjadrovala splnenie požiadaviek reforiem na protipožiarne opatrenia (t. j. objekt vo všeobecnosti označený ako nespálny, resp. novými opatreniami objekt protipožiarne zabezpečený).

Súčasná katastrálna mapa s existujúcou štruktúrou zástavby oproti stavu z urbárskej mapy dokumentuje následný rozvoj a zhršťovanie parcelácie a zástavby obce. Aj keď niektoré existujúce obytné domy a hospodárske stavby súvisia so situovaním objektov podľa urbárskej mapy, na základe porovnania ich pôdorysov to však „pôvodné“ objekty z predmetnej mapy zrejme nie sú.

B. Charakteristika a vyhodnotenie pamiatkových hodnôt pamiatkového územia a odôvodnenie jeho ochrany

B.1. Urbanisticko–historické hodnoty pamiatkového územia:

- **Zachovaná historicky vyvinutá urbanistická štruktúra pamiatkového územia:**
 - nepravidelná a rozvoľnená autentická forma zástavby;
 - údolná obec s kombinovanou potočnou i cestnou formou zástavby;
 - rovnorodá zástavba v náročnom horskom svahovitom teréne;
 - zachovaná drobná mierka historickej parcelácie;
 - charakteristická intenzita, štruktúra a mierka zastavania pozemkov;
 - spôsob situovania obytného a hospodárskych objektov historickej štruktúry na pozemkoch;
 - historicky vyvinutá a zachovaná komunikačná sieť obce a hlavná os sídla tvorená miestnym potokom;
 - nenarušenosť zástavby obce novodobými a nevhodnými štruktúrami;
 - zachovaný pôvodný vidiecky roľnícky charakter sídla.
- **Zachovaná vyvinutá silueta a panoráma obce:**
 - charakteristické exteriérové pohľady na obec z okolitých svahov bez narušenia nevhodnými solitérmi;
 - charakteristické interiérové pohľady z obce na okolité terasové políčka, stráne, pasienky a lesy bez akéhokoľvek narušenia;
 - dominantu obce – na výraznom ostrohu situovaný miestny gréckokatolícky kostol.
- **Zachovaná historicky vyvinutá objektová skladba pamiatkového územia pozostávajúca z:**
 - stavebných objektov:
 - a) sakrálna stavba – Gréckokatolícky chrám sv. Michala a prícestná kaplnka na parcele č. 177 – solitéry osadené voľne na parcele;

- b) obytné objekty – zástavba samostatne stojacich objektov obdĺžnikového pôdorysu osadenými vo väzbe na komunikáciu, alebo na hranicu parcely – zástavba rešpektujúca pôvodnú parceláciu a usporiadanie;
- c) hospodárske stavby (stodoly, maštale, sýpky...) – zástavba samostatne stojacich objektov prevažne obdĺžnikového pôdorysu osadenými vo väzbe na komunikáciu, alebo voľne na parcele – zástavba rešpektujúca pôvodnú parceláciu a usporiadanie;
- d) ostatná hodnotná architektúra z rôznych období (býv. škola na parcele č. 6...) rešpektujúca základné princípy historicky vyvinutého urbanizmu v PZ Lačnov;
 - plôch dvorov jednotlivých hospodárstiev;
 - záhrad a ostatných poľnohospodárskych plôch;
 - nosných prvkov systému zelene (brehové porasty, solitérne dreviny, areál kostola, plocha cintorína);
 - plôch miestnych komunikácií – historicky vyvinutého komunikačného systému.
- **Zachovaný historicky vyvinutý architektonický výraz pamiatkového územia:**
 - zástavba dokumentujúca typ horského vidieckeho života;
 - symbióza jednotlivých objektov a štruktúr spolupôsobiacich v celkovom obraze pamiatkového územia;
 - piata fasáda – strešná krajina.

B.2. Urbanisticko–krajínárske hodnoty pamiatkového územia:

- autenticky zachovaná historicky upravená krajina agrárneho typu;
- typ horskej údolnej krajiny;
- neregulovaný vodný tok (potok) aj s brehovými porastmi ako nosná os sídla;
- zachované medze vymedzujúce parceláciu;
- porastová štruktúra územia;
- nenarušenosť krajiny a konfigurácie terénu územia novodobými a nevhodnými úpravami;
- charakteristické krajínárske pohľady na územie z okolitých svahov bez narušenia.

B.3. Architektonicko–historické hodnoty objektov pamiatkového územia:

- **Zachovaná historicky vyvinutá objektová skladba stavebného fondu pamiatkového územia pozostávajúca z:**
 - objektov NKP – hodnotné stavebné objekty reprezentujúce pôvodnú zástavbu obce (dominanta kostola a obytné a hospodárske stavby):

č.ÚZPF	rozsah	súp. č.	č. parc.	unifikovaný názov NKP	bližšie určenie	poznámka
11076 / 0	1		1	KOSTOL	gr.k.sv.Michala	
3163 / 0	1	8	60	DOM ĽUDOVÝ	drevo	rozčleniť na

								objekty
3167	/	0	1	14	97	DOM ĽUDOVÝ	drevo	
3166	/	0	1	26	168	DOM ĽUDOVÝ	drevo	
3164	/	0	1	30	29	DOM ĽUDOVÝ	drevo	

- objektov vhodne dotvárajúcich prostredie a vytipovaných na vyhlásenie za NKP – typologické druhy:
 - a) obytné objekty – zástavba samostatne stojacich objektov obdĺžnikového pôdorysu osadenými vo väzbe na komunikáciu, alebo na hranicu parcely – zástavba rešpektujúca pôvodnú parceláciu a usporiadanie;
 - b) hospodárske stavby (stodoly, maštale, sýpky...) – zástavba samostatne stojacich objektov prevažne obdĺžnikového pôdorysu osadenými vo väzbe na komunikáciu, alebo voľne na parcele – zástavba rešpektujúca pôvodnú parceláciu a usporiadanie;
 - c) ostatná hodnotná architektúra z rôznych období (kaplnka na parcele č. 177, býv. škola na parcele č. 6) rešpektujúca základné princípy historicky vyvinutého urbanizmu v PZ Lačnov;
- plôch dvorov jednotlivých hospodárstiev.
- **Architektonické hodnoty stavebných objektov pamiatkového územia:**
 - sakrálné stavby: Gréckokatolícky chrám sv. Michala – jediný reprezentant väčšej sakrálnej stavby v území (murovaný jednoloďový objekt) a prícestná kaplnka na parcele č. 177;
 - obytné stavby:
 - a) jednopodlažné, jednotraktové objekty výrazne pozdĺžneho pôdorysu;
 - b) murovaná, zrubová, resp. vzájomne kombinovaná konštrukcia domov;
 - c) sedlové štítové, resp. valbové strechy s typickým sklonom;
 - d) kamenné podmurovky;
 - e) dvojosové čelné priečelia;
 - f) vstup a presvetlenie oknami z pozdĺžnej dvorovej fasády;
 - g) zadné fasády bez otvorov;
 - h) domy osadené kolmo, resp. paralelne na spádnicu terénu;
 - hospodárske stavby (stodoly, maštale...):
 - a) samostatne stojace jednopodlažné objekty pozdĺžneho pôdorysu;
 - b) murovaná resp. zrubová konštrukcia objektov;
 - c) sedlová štítové strechy s typickým sklonom;
 - d) kamenné podmurovky, v svahoch s pivnicou;
 - sýpky (sypance):
 - a) samostatne stojace jedno, resp. dvojúrovňové drobné objekty;
 - b) zrubová konštrukcia s nepravou zrubovou klenbou;
 - c) hlinená omazávka zrubu;
 - d) ľahká sedlová štítová strecha s možnosťou zhodenia v prípade požiaru;
 - e) kamenná podmurovka, resp. uhlové kamene;

- f) výrazný reprezentant šarišského typu sýpky drobného hospodárstva.
- ostatné stavby (býv. škola na parcele č. 6, prícestné kríže) – autentické stavby determinované funkciou, dobou vzniku charakterom a situovaním.
- **Objekty vytipované na vyhlásenie za NKP v pamiatkovom území:**
 - autenticky zachovaný súbor sýpok (sypancov) ako reprezentantov typu sýpky stredného a horného Šariša vyznačené vo výkrese č. 4;
 - zachované charakteristické hospodárske stavby vyznačené vo výkrese č. 4;
 - prícestná murovaná kaplnka z r. 1872.
- **Ostatné historické architektonické prvky v pamiatkovom území:**
Vzhľadom na charakter pamiatkovej zóny sa iné hodnotné historické architektonické prvky v území nevyskytujú.
- **Komplexné architektonické riešenie objektov v pamiatkovom území z hľadiska historického dokumentu :**
 - zachované autentické objekty vo svojej materiálnej podstate prezentujúce dosiahnutú úroveň vývoja stavebníctva vidieckeho horského regiónu stredného Šariša;
 - objekty ako hodnotné doklady vývoja vidieckeho stavebníctva a hospodárenia v regióne.

B.4. Umelecko–historické hodnoty objektov pamiatkového územia

Vzhľadom na charakter pamiatkovej zóny sa umelecko-historické hodnoty a prvky v území nevyskytujú.

B.5. Kultúrne a pamiatkové hodnoty archeologických nálezov a nálezísk

Z katastrálneho územia Lačnov nie sú v súčasnosti evidované žiadne archeologické nálezy. Avšak vzhľadom na kontinuálnu existenciu obce od 14. storočia môžeme považovať plochu pamiatkovej zóny za územie s predpokladanými archeologickými nálezmi z obdobia stredoveku až novoveku.

B.6. Odôvodnenie ochrany pamiatkového územia

Všetky vyššie vymenované pamiatkové hodnoty vytvárajú jedinečný integrálny celok, v ktorom každá zo špecifikovaných hodnôt – okrem svojej osobitnej hodnoty – spolupôsobí a má nezastupiteľné miesto v jedinečnom a pre Pamiatkovú zónu Lipovce – časť Lačnov charakteristickom vzhľade a výraze.

C. Charakteristika územia ochranného pásma vo väzbe na ochranu pamiatkových hodnôt pamiatkového územia

C.1. Funkcia územia ochranného pásma

Z hľadiska geomorfológie územia a jeho porastovej štruktúry tvorí vymedzené územie ochranného pásma prirodzený rámec pre zachovanie hodnôt Pamiatkovej zóny Lipovce – časť Lačnov. Jednou zo základných hodnôt sú diaľkové pohľady, silueta a panoráma pamiatkového územia – a to interiérové i exteriérové, ktoré sú vnímateľné z územia pamiatkovej zóny, ale aj spätne, z ochranného pásma na samotné sídlo. A to iba za podmienky, že prírodný rámec krajiny ochranného pásma bude aj naďalej zachovaný bez nevhodných terénnych, krajinárskych a stavebných zásahov.

C.2. Krajinárske hodnoty územia ochranného pásma

Krajinárske hodnoty územia ochranného pásma pamiatkovej zóny sú výraznými hodnotami, ktoré priamo súvisia s poslaním a účelom vyhlásenia pamiatkovej zóny Lačnov a sú pre toto vyhlásenie podmieňujúce. Tvorí ich najmä:

- horský krajinný reliéf;
- pohľadová neoddeliteľnosť a súvzťažnosť pamiatkového územia a ochranného pásma;
- údolný charakter územia ochranného pásma;
- zachovaná prírodná porastová štruktúra;
- poľnohospodársky historicky cielene upravená krajina,
- zachované terasové polia vymedzené medzami, podhorské lúky a pasienky, súvislé lesné celky po obvode údolia;
- neporušenosť prírodného prostredia stavebnými, dopravnými, terénnymi a inými technickými vplyvmi, zásahmi a úpravami;
- nenarušené diaľkové pohľady na pamiatkovú zónu a spätne;
- jedinečnosť pamiatkového územia spolu s ochranným pásmom ako celku v rámci okresu.

C.3. Estetické hodnoty územia ochranného pásma

Okrem iných má ochranné pásmo vo vzťahu k pamiatkovej zóne aj pocitové a estetické hodnoty, najmä:

- naturálnosť;
- malebnosť;
- rôznorodosť;
- čistota;
- premenlivosť;
- farebnosť.

Zachovanie a nenarušenie týchto hodnôt ochranného pásma má výrazný vplyv na prezentáciu pamiatkových hodnôt PZ Lačnov a dáva pamiatkovému územiu bonus a vyššiu neopakovateľnú kvalitu.

C.4. Charakteristika územia ochranného pásma z hľadiska rozvoja urbanizácie a výstavby

Základnou charakteristikou vzťahu ochranného pásma k Pamiatkovej zóne Lačnov je symbióza sídla a okolitej poľnohospodárskej a lesnej krajiny, ktorá nie je doposiaľ narušená žiadnymi nevhodnými terénnymi, krajinárskymi a stavebnými zásahmi, ako je napr. situovanie diaľkových vedení vysokého napätia a iných rozvodov a zariadení regionálnej a nadregionálnej technickej infraštruktúry, dopravných komunikácií a pod., situovanie lyžiarskych stredísk, športových, hotelových, priemyselných, ťažobných a poľnohospodárskych areálov a pod.

Bez zachovania prírodného rámca okolitej krajiny v ochrannom pásme bez negatívnych zásahov by vyhlásenie územia pamiatkovej zóny v tomto sídle stratilo opodstatnenie. Narušenie tohto prírodného rámca by znemožnilo prezentáciu územia pamiatkovej zóny najmä v diaľkových pohľadoch, ktoré v symbióze spolu so siluetou a dominantami tvoria podstatnú časť pamiatkových hodnôt pamiatkového územia.

Časť III.

ZÁSADY OCHRANY PAMIATKOVÉHO ÚZEMIA PAMIATKOVÁ ZÓNA LIPOVCE – ČASŤ LAČNOV

(Všeobecné požiadavky ochrany pamiatkového fondu do územného priemetu ochrany kultúrnych hodnôt územia – podklad na spracovanie územno-plánovacej dokumentácie)

Zásady ochrany pamiatkového územia Pamiatková zóna Lipovce – časť Lačnov (ďalej aj „PZ Lačnov“) boli spracované na základe Usmernenia Pamiatkového úradu SR k spracovaniu dokumentácie „Zásady ochrany pamiatkového územia“. Zásady sú podľa § 29 Zákona NR SR č. 49/2002 Z. z. o ochrane pamiatkového fondu v znení neskorších predpisov súčasťou priemetu ochrany kultúrnych hodnôt územia, ktorý je podkladom na spracovanie územno-plánovacej dokumentácie podľa osobitného predpisu.

Zásady ochrany Pamiatkovej zóny Lipovce – časť Lačnov (časť III.) sa členia na:

- A. Požiadavky ochrany PZ Lačnov**
- B. Požiadavky ochrany PZ Lačnov špecifikované pre územie ochranného pásma pamiatkovej zóny (pre usmernený rozvoj prostredia v ochrannom pásme)**
- C. Všeobecné záverečné ustanovenia**
- D. Grafická časť**
- E. Fotodokumentácia**

A. Požiadavky ochrany Pamiatkovej zóny Lipovce - časť Lačnov

A.1. Základné zásady a pojmy

1. Základnou a principiálnou zásadou ochrany PZ Lačnov je zachovanie, ochrana a regenerácia všetkých pamiatkových hodnôt koncentrovaných na území pamiatkovej zóny - historicky vyvinutej urbanistickej vidieckej (rurálnej) štruktúry PZ Lačnov tvorenej pôdorysnou štruktúrou obce, krajinným reliéfom, prírodnými danosťami územia, historicky vyvinutou parceláciou, hmotovou a objektovou skladbou zástavby, ako aj vzájomnými kompozičnými vzťahmi jednotlivých prvkov a priestorov.
2. Základnou a všeobecnou zásadou ochrany je zásada zabezpečenia primeraného a vhodného funkčného využitia pamiatkového územia, objektov národných kultúrnych pamiatok i ostatných objektov vhodne dotvárajúcich prostredie pamiatkového územia.

3. Pojem „*pamiatková hodnota*“ je definovaný ako „súhm významných historických, spoločenských, krajinných, urbanistických, architektonických, vedeckých, technických, výtvarných alebo umelecko-remeselných hodnôt, pre ktoré môžu byť veci predmetom individuálnej alebo územnej ochrany“.
4. Rozsah pojmu „*pamiatková hodnota*“ predstavuje súbor charakteristík jednotlivej veci, alebo súboru vecí – originalita, autenticita, kvalita, kvantita, forma, obsah, spôsob, doba vzniku, zmeny vplyvom času (patina, deformácia), vývoj, jedinečnosť, celistvosť, výskyt, funkcia, lokácia, typ, autor, kontext, materiál, vzťah a tiež vzájomné vzťahy medzi jednotlivými charakteristikami v možných kombináciách. Originálnosť a autenticita tvoria nosné charakteristiky rozsahu pojmu „*pamiatková hodnota*“.
5. Nositeľmi pamiatkových hodnôt pamiatkového územia sú jednotlivé nehnuteľné národné kultúrne pamiatky (ďalej aj „NKP“) situované v pamiatkovom území a iné nehnuteľnosti v pamiatkovom území vhodne dotvárajúce prostredie pamiatkovej zóny. Nositeľom pamiatkových hodnôt je tiež plošne vymedzené územie Pamiatkovej zóny Lačnov ako historicky vyvinuté sídlo vidieckeho typu s okolitou kultúrnou krajinou.
6. Základnou zásadou ochrany objektivej skladby pamiatkovej zóny je zásada rovnocenného hodnotenia a prístupu k objektom NKP, resp. prístupu k objektom vhodne dotvárajúcich prostredie pamiatkovej zóny. Táto zásada vyjadruje rovnocennosť hodnotenia pamiatkových hodnôt jednotlivých objektov (hodnotnejšie a menej hodnotné objekty). To znamená, že jednotlivé pamiatky, resp. iné objekty nemožno preferovať pred inými za základe doby ich vzniku, funkcie, využitia, slohového zaradenia, veľkosti, materiálového riešenia, stavebno-technického stavu, alebo iných charakteristík a vlastností.
7. Zásada zachovania materiálnej a ideovej autenticity pamiatkového územia ako originálu vyjadruje všeobecnú požiadavku na dôslednú ochranu objektov NKP a ostatných zachovaných stavieb s rešpektovaním ich vývoja a premien.
8. Zásada zachovania kontinuity vyjadruje základnú požiadavku na uprednostňovanie takých materiálov, remeselných a technologických postupov, ktoré sú pre objekty NKP a ďalšie nehnuteľnosti v pamiatkovom území z hľadiska ich pamiatkových hodnôt charakteristické.

A.2. Požiadavky na primerané funkčné využitie pamiatkového územia:

1. Primerané a vhodné využitie územia PZ Lačnov ako celku predstavuje jednu zo základných požiadaviek ochrany pamiatkového územia.
2. Zachovať a udržiavať súčasnú funkciu pamiatkového územia, regenerovať a revitalizovať jeho historické funkcie (prioritne obytnú a hospodársku):
 - historická funkcia : obytná - trvalé bývanie, drobná poľnohospodárska výroba, pastierstvo, drevorubačstvo, drobná remeselná výroba;
 - súčasná funkcia : v malej miere trvalé bývanie, rekreačné bývanie (chalupy, chaty, rekreačné domčeky), prevažne bez trvalého využitia - nevyužitú objekty;
 - cieľová funkcia : trvalé bývanie, drobné hospodárenie, výroba, malokapacitný obchod a služby, drobná rekreácia;

- neprípustné funkcie: funkcie poškodzujúce pamiatkové hodnoty územia (výroba, priemyselná veľkovýroba, poľnohospodárska veľkovýroba, skladové hospodárstvo, veľké dopravné areály a komunikácie, čerpacie stanice pohonných hmôt, veľkopredajné priestory, hromadná rekreácia (hotely, penzióny...), masový šport, športové areály a zariadenia (lanovky, lyžiarske vleky, zjazdovky, ihriská a pod.), ako aj všetky iné funkcie narúšajúce mierku, parceláciu a charakter pamiatkového územia. Neprípustné sú aj ďalšie také funkcie, ktoré sekundárne vyvolávajú neprimerané sprievodné nároky na dynamickú alebo statickú dopravu, technické prvky, riešenia a zariadenia, alebo iné nežiaduce a sprievodné nároky nadmerným spôsobom zaťažujúce objekty, alebo prostredie pamiatkovej zóny.
2. Nové funkčné využitie objektov a priestorov v pamiatkovom území nesmie spôsobiť úbytok ich pamiatkových hodnôt, znemožniť ich vhodnú prezentáciu, alebo meniť a negovať charakter pamiatkovej zóny.

A.3. Požiadavky na zachovanie, údržbu a regeneráciu historického pôdorysu a parcelácie:

1. Zachovať, udržiavať a regenerovať historicky vyvinutý pôdorys obce tvorený historicky vyvinutou komunikačnou sieťou a inými verejnými priestranstvami, potočnou sústavou, parceláciou, verejnými stavbami a zastavovaním systémom a štruktúrou zástavby jednotlivých hospodárskych dvorov vo vzťahu k nezastavaným pozemkom a plochám.
2. Vytváranie nových verejných komunikácií je neprípustné.
3. Zachovať a udržiavať princíp historickej parcelácie (tvar, veľkosť, hustota a orientácia parciel) bez zásadných zmien.
4. Nekoncepčne rozdrobené pôvodné parcely je možné a žiaduce rehabilitovať zlúčením podľa historickej parcelácie.
5. Nadmerné zlučovanie súčasných parciel na rámec historickej parcelácie v pamiatkovej zóne je nežiaduce a nevhodné.
6. Pri návrhu umiestnenia prípadnej novej stavby na stavebnom pozemku, pri návrhu jej pôdorysu, objemového riešenia a plošného rozsahu vychádzať z historickej zastavovacej štruktúry v konkrétnej časti územia.

A.4. Požiadavky na zachovanie, údržbu a regeneráciu objektovej skladby pamiatkového územia:

1. Zachovať, udržiavať a regenerovať objektovú skladbu pamiatkového územia pozostávajúcu z:
 - národných kultúrnych pamiatok (NKP);
 - objektov vytipovaných na vyhlásenie za NKP;
 - objektov vhodne dotvárajúcich prostredie;

- plôch dvorov;
 - nosných prvkov systému zelene (plochy záhrad, lúk a pasienkov, plocha cintorína, areál kostola, brehové porasty, ostatné plochy zelene, hodnotné solitérne stromy);
 - plôch historicky vymedzených verejných komunikácií;
 - miestneho potoka;
- v súlade s pamiatkovými hodnotami územia.

2. Na vymedzenej ploche koncentrovanej zástavby obce je prípustné riešiť novú zástavbu analogicky podľa zachovanej objektovej skladby a usporiadania dotknutej časti územia (vyznačené vo výkrese č. 4 ako plochy cielenej rekonštrukcie jestvujúcich stavieb a potencionálneho zahustenia zástavby hneďou šrafážou).
3. Na ploche kompozične narušených priestorov nerealizovať žiadne ďalšie nevhodné terénne úpravy, oporné múry, ani ďalšie neprimerané stavebné objekty.
4. Na ploche pamiatkového územia neuplatňovať typologické druhy stavieb a areálov, ktoré nie sú v súlade s účelom vyhlásenia pamiatkovej zóny a so zachovaním jej pamiatkových hodnôt. (časť III., kap. A., časť A1)

A.5. Požiadavky na zachovanie, údržbu a regeneráciu výškového a priestorového usporiadania objektov:

1. Objekty národných kultúrnych pamiatok (NKP):

- dôsledne zachovávať, udržiavať a regenerovať všetky pamiatkové hodnoty a znaky objektov NKP („pôvodné“ architektonické, výrazové, materiálové a konštrukčné riešenie, dispozíciu, komunikačný systém, architektonické a umelecko-remeselné súčasti a prvky exteriéru i interiéru jednotlivých objektov) s rešpektovaním neskorších úprav a zásahov, ktoré sú v súlade s ich pamiatkovými hodnotami;
- zachovať, udržiavať, resp. v prípade narušenia regenerovať výškové, objemové a priestorové usporiadanie objektov NKP;
- je neprípustné nadstavovať objekty NKP o ďalšie podlažia;
- prípustnosť limitovaného zobytnenia, či iného využitia a spôsob presvetlenia podkroví NKP bude predmetom individuálneho posúdenia a rozhodnutia KPÚ Prešov;
- neprípustné je prípadné využitie podkrovia vertikálnym spôsobom prevyšujúce existujúce strešné roviny;
- strechy - zachovať existujúce tvary striech a súčasné sklony strešných rovín objektov NKP;
- prípadné presvetlenie podkroví riešiť prioritne strešnými oknami do pohľadovo neexponovaných strán, vikiere a iné priestorové prvky v zastrešení sú neprípustné;
- prípustnosť prípadných prístavieb k objektom NKP bude predmetom individuálneho posúdenia a rozhodnutia KPÚ Prešov. V prípade prípustnosti uplatniť aditívne priradenie prístavby k existujúcemu objektu.;
- zatepl'ovanie objektov NKP je neprípustné;
- akýkoľvek zámer obnovy, rekonštrukcie, adaptácie, zámer prístavby, či inej úpravy objektov NKP je v zmysle § 32 pamiatkového zákona možný iba na základe a v súlade s predchádzajúcim rozhodnutím Krajského pamiatkového úradu

Prešov o tomto zámere. V rozhodnutí KPÚ Prešov o zámere obnovy sa stanoví, či zámer obnovy je prípustný, a stanoví sa podmienky pre prípravu a vykonávanie tohto zámeru.

2. Objekty vytipované na vyhlásenie za NKP a objekty vhodne dotvárajúce prostredie:

- zachovať, udržiavať a regenerovať objekty vytipované na vyhlásenie za NKP a objekty vhodne dotvárajúce prostredie;
- zachovať, udržiavať, resp. regenerovať a rekonštruovať objekty vo vyhovujúcom stavebno-technickom stave, objekty v dezolátnom stavebno-technickom stave je možné nahradiť hmotou obdobnou s pôvodnou stavbou. Neopodstatnená asanácia objektov vo vyhovujúcom stave je neprípustná. Miera narušenia konkrétnych stavieb a následná možnosť odstránenia a nahradenia stavby novostavbou bude predmetom osobitného posúdenia KPÚ Prešov;
- je neprípustné nadstavovať objekty vytipované na vyhlásenie za NKP a objekty vhodne dotvárajúce prostredie o ďalšie podlažia;
- prípustnosť limitovaného zobytnenia, či iného využitia podkroví a spôsob ich presvetlenia bude predmetom individuálneho posúdenia KPÚ Prešov;
- zachovať existujúce tvary striech a súčasné sklony strešných rovín. Nevhodné tvary striech nahradiť strechami typologicky vhodnými pre objekty v PZ Lačnov;
- presvetlenie podkroví riešiť prioritne strešnými oknami do pohľadovo neexponovaných strán. Prípadne prípustný vikier minimalizovaného rozmeru situovať do pohľadovo neexponovanej polohy a riešiť ho v pultovom tvare. Iné priestorové presvetľujúce prvky a konštrukcie v strechách sú nežiaduce;
- prípustnosť prípadných prístavieb k objektom bude predmetom individuálneho posúdenia KPÚ Prešov. V prípade prípustnosti aplikovať aditívne priradenie prístavby k existujúcemu objektu;
- rozširovanie pôdorysov existujúcich objektov nad štandardnú šírku zástavby (pre obec Lačnov) je neprípustné;
- zateplovanie obytných objektov je nežiaduce, v prípade zrubových objektov neprípustné. Možnosť eventuálneho zateplenia murovaných obvodových stien obytných objektov bez štukového členenia a výzdoby bude predmetom osobitného posúdenia KPÚ Prešov;
- zateplovanie hospodárskych stavieb je neprípustné;
- akýkoľvek zámer rekonštrukcie, adaptácie, zámer prístavby, alebo zámer iných úprav úpravy stavieb vytipovaných na vyhlásenie za NKP a objektov vhodne dotvárajúcich prostredie PZ Lačnov je v zmysle § 32 pamiatkového zákona možný iba na základe a v súlade s predchádzajúcim rozhodnutím Krajského pamiatkového úradu Prešov o tomto zámere. V rozhodnutí KPÚ Prešov o zámere úpravy dotknutej nehnuteľnosti sa stanoví podmienky pre prípravu a vykonávanie tohto zámeru.

3. Objekty nevhodne dotvárajúce prostredie:

- objekty označené ako nevhodne dotvárajúce prostredie (výkr. č. 4) ďalej priestorovo a objemovo nerozširovať a v pamiatkovej zóne tento typ objektov opätovne neaplikovať;
- existujúce objekty charakteru záhradnej a rekreačnej chatky nemajú mať charakter trvalej stavby so súpisným číslom a ich obnova, rekonštrukcia a rozširovanie je

nežiaduce. Objekty tohto charakteru sú v území akceptované, avšak určené na dožitie.

4. Novostavby v pamiatkovom území:

- novostavby a prístavby k objektom v pamiatkovej zóne situovať prioritne na plochách zaniknutej historickej zástavby resp. ako náhradu objektov v dezolátnom stavebno-technickom stave, ktorých zachovanie a rekonštrukcia by bola vzhľadom na tento stav nereálna a nerentabilná;
- možná je výstavba, dostavba, resp. zahustenie existujúcej zástavby na vymedzenej ploche koncentrovanej zástavby obce. Túto zástavbu je prípustné riešiť v súlade so zachovanou objektovou skladbou, objemom, charakterom, výrazom a usporiadaním dotknutej časti územia sídla (vyznačené hnedou šrafážou vo výkrese č. 4 ako plochy cielenej rekonštrukcie jestvujúcich stavieb a potencionálneho zahustenia zástavby);
- novostavby v rámci existujúcich hospodárskych dvorov riešiť ako stavby doplnujúce tradičnú zástavbu dvorov. Funkčná dominancia a jedinečnosť obytného domu hospodárskeho dvora (ako typologického druhu) musí ostať zachovaná;
- novostavby v rámci existujúcich dvorov riešiť ako stavby hospodárskeho, resp. obytného charakteru v objeme a výraze hospodárskych stavieb (ako typologického druhu) dotknutého územia;
- novostavby na doposiaľ nezastavaných pozemkoch v rámci vyznačenej plochy cielenej rekonštrukcie jestvujúcich stavieb a potencionálneho zahustenia zástavby (výkr. č. 4) riešiť ako obytné objekty alebo hospodárske stavby (ako typologický druh) s obytným, hospodárskym, resp. drobným polyfunkčným využitím v súlade s objektovou skladbou, mierkou, objemom, charakterom a usporiadaním zástavby dotknutej časti územia sídla.

5. Plochy dvorov a domových predzáhradiek:

- zachovať, udržiavať a regenerovať vyvinutú a doposiaľ zachovanú profiláciu a niveletu terénu dvorov;
- plochy dvorov zachovať, obnoviť a udržiavať vo funkčno-účelovej kombinácii zelene a spevnených plôch;
- zachovať vymedzenie plôch dvorov plotmi;
- dvory zachovať a udržiavať ako voľné;
- dvory ani ich časti neprestrešovať stabilnými ani provizórnymi prístreškami;
- dvory ponechať trávnaté, spevňovať iba nevyhnutné komunikačné trasy a pre ich spevnenie uprednostniť prírodné materiály z miestnych zdrojov;
- pri sadovníckych úpravách dvorov a predzáhradiek uplatniť v porastovej štruktúre domáce druhy drevín, z introdukovaných len tie, ktoré sa tvarom domácim druhom podobajú;
- predzáhradky upravovať v pôvodnom vidieckom výraze s kvetinovou výsadbou a okrasným kríkom v nárožiach.

6. Plochy záhrad, lúk a pasienkov:

- zachovať a nemeniť voľný krajinársky systém zelene v pamiatkovej zóne;
- pri zásahoch do porastovej štruktúry uplatňovať domáce druhy drevín vyskytujúce sa v prirodzenom rastlinnom spoločenstve v okolitej krajine, resp. tradičné ovocné stromy typické pre prostredie pamiatkovej zóny;

- udržať tradičný charakter, sortiment a porastovú štruktúru záhrad, nevnašať do úprav záhrad novodobé a netradičné zdobné prvky, cudzokrajné dreviny a materiály;
- terénne úpravy strmých svahov záhrad prostredníctvom oporných múrov sú pre územie pamiatkovej zóny cudzorodé a teda nežiaduce. Nevyhnutné statické zabezpečenie podložia domov osadených v polohách nad strmými svahmi je nutné riešiť iným, na povrchu terénu nevnímateľným spôsobom;
- lúky a pasienky ponechať a udržiavať trávnaté, bez stromových porastov, alebo len s ojedinelou kríkovou skupinou alebo solitérnymi drevinami;
- záhrady, lúky a pasienky pravidelne kosiť;
- medze ako pôvodné vlastnícke hranice zachovať, obnoviť a udržiavať ako predely s naturálnymi porastmi kríkov doplnených solitérnymi stromov - hraničné stromy;
- pri výsadbe ovocných stromov záhrad a sadov zachovať druhovú skladbu typickú pre región, stromy nevysádzať v prísnej radovej výsadbe, ale ich rozmiestniť voľne a roztrúsene po ploche;
- ploty a ohrady zachovať a udržiavať v prirodzene vyvinutých polohách a v tradičnom tvare, materiáli a farebnosti;
- zachovať, neporušiť a udržiavať plynulé nečlenené prepojenie systému zelene pamiatkovej zóny s okolitou krajinou.

7. Plocha cintorína a areálu kostola:

- plocha cintorína ostane trávnatá so solitérnymi stromovými drevinami bez uplatnenia cudzokrajných drevín;
- vymedzenie cintorína plotom s bránkovými vstupmi ponechať v súčasnej polohe a riešiť v tradičnom tvare, materiáli a farebnosti;
- spevnenie komunikácie na cintoríne je možné výlučne dreveným kamenivom;
- plocha okolo kostola zostane vymedzená dreveným oplotením;
- plocha ostane trávnatá bez akýchkoľvek výsadiieb;
- stromovú lipu s naturálnou korunou (rastúcu za ohradou) je nutné chrániť ako neoddeliteľnú súčasť sakrálneho priestoru kostola.

8. Brehové porasty:

- zachovať a udržiavať prirodzene vyvinutú priestorovú porastovú štruktúru a naturálne druhové zloženie brehových porastov miestneho potoka a jeho prítokov;
- v údržbe pobrežného porastu uplatňovať cyklické zásahy v malých častiach, jednorazové súvislé holoruby pobrežného porastu sú nežiaduce.

9. Ostatné plochy zelene:

- ostatné plochy zelene po oboch stranách miestnych komunikácií očistiť od nevhodných výsadiieb a udržiavať ich trávnaté so solitérnymi drevinami alebo malými porastovými skupinami.

10. Plochy verejných komunikácií:

- vývoj miestneho komunikačného systému je nutné považovať za ukončený, vznik nových miestnych komunikácií je v PZ Lačnov nežiaduci;
- zachovať a udržiavať existujúcu komunikačnú sieť, jej profiláciu a niveletu;

- akékoľvek nadzemné stavby na miestnych komunikáciách a ostatných verejných priestranstvách sú neprípustné;
- miestnu komunikáciu od vstupu do pamiatkovej zóny po jej križovanie s miestnym potokom zachovať a udržiavať ako spevnenú (obaľovaná štrkodrva) bez podkladových betónov a bez vymedzenia obrubníkom, minimalizovanej šírky. Ostatné miestne komunikácie udržiavať ako spevnené, sypané bez asfaltovej a betónovej povrchovej úpravy, so skladbou a povrchovou úpravou adekvátnou významu a zaťaženiu komunikácie. Poľné cesty udržiavať ako nespevnené;
- v západnej, najvyššie položenej časti pamiatkovej zóny zachovať vývojom vzniknuté rozvetvenie miestnej komunikácie poľnými cestami smerom na Vyšný Slavkov, polohu Košiare a Bachureň.

11. Kompozične narušené priestory:

- na kompozične narušenom priestore na parcele KN-C č. 196 podľa možností rehabilitovať pôvodnú profiláciu a svahovitosť terénu pozemku a jeho charakter. Mechanizmami umelo nevhodne upravený terén terénne a sadovnícky upraviť v súlade s modeláciou okolitej krajiny;
- na kompozične narušenom priestore na parcele KN-C č. 103 výhľadovo rehabilitovať pôvodnú svahovitosť terénu alebo vhodným sadovníckym spôsobom eliminovať nepriaznivý vnem opomých múrov terasového usporiadania svahu.

12. Miestny potok:

- zachovať a udržiavať prirodzený prírodný charakter miestneho potoka a jeho prítokov vrátane brehov a brehových porastov (pozri odsek 8);
- vo vyhovujúcich a konsolidovaných častiach nezasahovať technickou reguláciou do prirodzene vyvinutých brehov a brehových porastov miestneho potoka a jeho prítokov;
- technická regulácia potoka je pre charakter pamiatkovej zóny a jej pamiatkové hodnoty nežiaduca a nevhodná;
- udržiavať dno potoka proti vymývaniu, uplatniť kaskády z prírodných materiálov, realizovať spevnenie brehov v narušených častiach a iné protipovodňové opatrenia v naturálnom výraze, technická regulácia toku je neprípustná;
- lavičky cez potok riešiť ako konštrukčne jednoduché drevené, zodpovedajúce prostrediu PZ Lačnov.

13. Technická infraštruktúra a technické zariadenia v pamiatkovom území:

- technické zariadenia rozvodov elektroinštalácie, príp. pevnej telefónnej siete, rozvodné a meracie skrine alebo iné prístroje neumiestňovať na fasády, resp. obvodové steny objektov. Tieto prvky umiestniť v málo pohľadovo exponovaných polohách;
- rozvody elektroinštalácie a pevnej telefónnej siete rekonštruovať, resp. inštalovať ako vzdušné, uchytené na drevených typizovaných nosičoch - stĺpoch. Železobetónové a oceľové priehradové stĺpy a stožiare sú pre pamiatkovú zónu Lačnov nevhodné;
- umiestnenie rozvodov ELI a telefónu do zeme je možné, vzhľadom na charakter a celkovú prezentáciu pamiatkovej zóny je však preferované vzdušné umiestnenie rozvodov ELI a telefónu;
- rozvody vodovodnej siete a iné súvisiace zariadenia riešiť ako podzemné, bez nadzemných súčastí, zariadení a objektov;

- existujúce verejné studne zachovať vo funkčnom stave;
- zber odpadových vôd z obydlí riešiť žumpami, resp. malými domovými čistiarnami odpadových vôd. Realizácia miestnej kanalizačnej siete je vzhľadom na náročný terén a podložie pre pamiatkovú zónu z hľadiska záujmov ochrany pamiatkového fondu nevhodná;
- technické zariadenia (trafostanica, malá čistiareň odpadových vôd a pod.) umiestniť do zodpovedajúceho krycieho objektu materiálom a tvaroslovím vychádzajúceho z tradičnej architektúry hospodárskych stavieb Lačnova.

14. Osvetlenie verejných priestorov:

- osvetlenie verejných priestorov riešiť sústavou svietidiel umiestnených pozdĺž miestnych komunikácií. Preferovať umiestnenie na drevených stĺpoch miestneho rozvodu NN, resp. na objektoch;
- inštalácia verejného osvetlenia na súdobých, či historizujúcich stĺpoch je pre pamiatkovú zónu Lačnov nevhodná;
- sústavu verejného osvetlenia minimalizovať na nevyhnutne nutnú mieru s dosiahnutím úrovne šerosvitu ako cieľového osvetlenia miestnych komunikácií;
- iluminácia územia a objektov PZ Lačnov je nevhodná a nežiaduca.

15. Oplotenia, ohrady:

- pri vymedzení a ohradení historicky vyvinutých parciel a jednotlivých hospodárskych dvorov rešpektovať historické hranice a medze;
- pri realizácii uprednostniť a preferovať tradičné naturálne formy drevených ohrad a oplotení používané v minulosti v Pamiatkovej zóne Lačnov;
- oplotenie nesmie svojím rozsahom, tvarom, rozmermi a materiálom narušiť charakter stavby, súboru stavieb alebo celého hospodárskeho dvora na oplocovanom pozemku (parcele) a v jeho okolí;
- oplotenie historicky vyvinutých predzáhradiek obytných domov riešiť nižším dreveným latkovým plotom bez soklovej podmurovky.

16. :Reklamy, informačné, propagačné a iné technické zariadenia:

- reklamné, informačné a propagačné zariadenia umiestnené na objektoch alebo v území Pamiatkovej zóny Lačnov musia byť rozmermi a stvárnením prispôsobené architektúre a prostrediu pamiatkovej zóny a nesmú rušiť estetický výraz objektov a pamiatkového územia;
- reklamné, informačné a propagačné zariadenia musia byť rozmermi minimalizované;
- svetelné reklamné a iné zariadenia sú neprípustné;
- situovanie billboardov, bigboardov, banerov, priemyselne vyrábaných reklamných a propagačných panelov a iných veľkoplošných reklám na území pamiatkovej zóny je neprípustné;
- štandardné technické zariadenia umiestňované na objekty v pamiatkovej zóne (satelitné antény, klimatizačné jednotky, slnečné kolektory a pod.) situovať na pohľadovo málo exponovaných miestach. Situovanie týchto zariadení bude predmetom osobitného posúdenia a osobitného rozhodnutia KPÚ Prešov;
- Umiesť reklamné, informačné, propagačné, alebo akékoľvek technické zariadenie na nehnuteľnej kultúrnej pamiatke alebo v Pamiatkovej zóne Lačnov možno len na základe rozhodnutia KPÚ Prešov.

A.6. Požiadavky na zachovanie, údržbu a regeneráciu prvkov interiéru a uličného parteru

1. Uličný interiéru je možné doplniť a zatriktívniť prvkami drobnej architektúry (lavičky, odpadové koše, vodné žľaby...), tabuľami informačného systému, smerovými značkami a pod.
2. Prvky drobnej architektúry a informačného systému uličného interiéru riešiť ako drevené, naturálne, jednoduchého naturálneho tvaru a konštrukcie bez zdobností.
3. Prípadné dotvorenie uličného parteru výtvarnými dielami konzultovať a schváliť s KPÚ Prešov.
4. Reklamné, informačné a propagačné zariadenia umiestnené v uličnom interiéru pamiatkovej zóny musia byť rozmermi a stvárnením prispôsobené architektúre a prostrediu pamiatkovej zóny a nesmú rušiť estetický výraz objektov a pamiatkového územia.
5. Reklamné, informačné a propagačné zariadenia musia byť rozmermi minimalizované.
6. Svetelné reklamné a iné zariadenia v uličnom interiéru pamiatkovej zóny sú neprípustné!
7. Situovanie billboardov, bigboardov, banerov, priemyselne vyrábaných reklamných a propagačných panelov a iných veľkoplošných reklám v uličnom interiéru pamiatkovej zóny je neprípustné!
8. Umiestniť reklamné, informačné, propagačné, alebo akékoľvek technické zariadenie v Pamiatkovej zóne Lačnov možno len na základe rozhodnutia KPÚ Prešov;

A.7. Požiadavky na zachovanie, údržbu a regeneráciu charakteristických pohľadov, siluety a panorámy územia

1. Zachovať, chrániť a regenerovať charakteristické pohľady, siluetu a panorámu pamiatkového územia prezentovanú:
 - a. vo významných diaľkových pohľadových kuželoch na pamiatkové územie a ochranné pásmo (výkr. č. 2)
 - b. vo významných pohľadových kuželoch v interiéru pamiatkového územia (výkr. č. 3 a 4)
2. Je neprípustné narušiť siluetu a panorámu pamiatkového územia prezentovanú v predmetných pohľadových kuželoch výstavbou akýchkoľvek objektov, objemových a výškových dominánt a priestorových areálov v pamiatkovej zóne a jej ochrannom pásme.

A.8. Požiadavky na zachovanie, údržbu a regeneráciu archeologických nálezísk

1. Územie pamiatkovej zóny je plochou s predpokladanými archeologickými nálezmi z obdobia stredoveku až novoveku. Akýkoľvek stavebný zásah pod jestvujúcu úroveň terénu je možný len po stanovení podmienok ochrany nehnuteľných a hniteľných archeologických nálezov Krajským pamiatkovým úradom Prešov.

A.9. Požiadavky na zachovanie, údržbu a regeneráciu ďalších kultúrnych a prírodných hodnôt pamiatkového územia

1. Zachovať a udržiavať prírodné prostredie historicky upravenej a pre hospodárenie prispôsobenej krajiny pamiatkovej zóny v rámci celého jej prostredia vymedzeného ochranným pásmom pamiatkovej zóny.
2. Zachovať pomer zastavanej a nezastavanej časti intravilánu obce, ktorý tvorí jej charakter.
3. Zachovať terén, extrémnu svahovitosť a nenarušenosť reliéfu krajiny a údolia, v ktorej sa obec nachádza, bez terénnych úprav.
4. Zachovať mierku, charakter a rozvoľnenú zastavovaciu štruktúru obce ako predmetu pamiatkovej ochrany.

B. Požiadavky ochrany Pamiatkovej zóny Lipovce - časť Lačnov špecifikované pre územie ochranného pásma pamiatkovej zóny (požiadavky pre usmernený rozvoj prostredia v ochrannom pásme)

1. Základnou a principiálnou zásadou ochrany PZ Lačnov je zachovanie a usmernený rozvoj územia ochranného pásma, ktorý má úzky a zásadný vzťah a dopad na opodstatnenosť vyhlásenia pamiatkovej zóny ako takej.
2. Ďalšou základnou a všeobecnou zásadou ochrany Pamiatkovej zóny Lačnov je zásada zabezpečenia primeraného a vhodného funkčného využitia územia ochranného pásma.
3. Zachovať nezastavané a komerčne nevyužitú územie ochranného pásma bez stavebných, terénnych a technických zásahov.
4. Zachovať krajinný reliéf a prírodné danosti územia ochranného pásma
5. Zachovať terasové políčka, medze, lúky, pasienky, lesy a komunikačnú sieť poľných ciest v ochrannom pásme bez zásadných zmien.
6. Zachovať a nemeniť naturálny prírodný voľný krajinársky systém zelene v ochrannom pásme.
7. Políčka, lúky a pasienky ponechať a udržiavať trávnaté, bez porastov alebo len s ojedinelou porastovou skupinou alebo solitérnymi drevinami
8. Odstrániť náletovú vegetáciu drevín s ponechaním solitérnych hraničných alebo cieľových drevín.
9. Zabezpečiť pravidelnú údržbu náletovej vegetácie a kosenie políčok, lúk a pasienkov.
10. Zachovať, neporušiť a udržiavať plynulé nečlenené prepojenie systému zelene v ochrannom pásme s pamiatkovou zónou.
11. Stavebný rozvoj IBV obce Lačnov sústrediť do polohy východne od pamiatkovej zóny v miernom údolí pri prístupovej komunikácii pred vstupom do pamiatkovej zóny na parcelách č. 234/1 a 235, ktorá nie je vizuálne v priamom kontakte s územím samotnej pamiatkovej zóny. Plocha cieľového rozvoja IBV obce Lačnov je vyznačená vo výkrese č. 2 grafickej časti zásad šrafážou.

12. V iných polohách ochranného pásma je akákoľvek stavebná činnosť, úprava krajiny ako aj akákoľvek komerčné využitie územia neprípustné.
13. Výstavba veľkokapacitných rekreačných zariadení hotelového typu, výstavba penziónov, motelov a pod. je na území ochranného pásma nežiaduca. Výstavbu tohto typu je nutné realizovať v blízkych miestach sústredeného cestovného ruchu – napr. v južnom ústí Lačnovského kaňonu.
14. Výstavba lyžiarskych stredísk zjazdového lyžovania so zjazdovkami, vlekmí, lanovkami a ich údolnými a vrcholovými stanicami a inými sprievodnými objektmi (plochy statickej dopravy a pod.) je na území ochranného pásma Pamiatkovej zóny Lačnov principiálne nevhodná a nežiaduca.
15. Diaľkové vedenia ELI VN, a iné diaľkové trasy technickej infraštruktúry je nutné podľa možnosti viesť mimo ochranného pásma Pamiatkovej zóny Lačnov. Podzemné vedenia realizovať bez narušenia a zmeny reliéfu krajiny.
16. Rozvod miestneho vodovodu realizovať vo vhodnej trase bez narušenia a zmeny reliéfu krajiny. Pri situovaní a výstavbe akumuláčnej nádrže počítat' s výsadbou clony z rýchlorastúcich drevín.
17. Rekonštruovať vozovku miestnej prístupovej cesty. Realizácia ďalších verejných komunikácií v ochrannom pásme je možná výhradne v mieste sústredenej IBV (výkr. č. 2).
18. Pri prístupovej ceste do pamiatkovej zóny počítat' s výstavbou primeraného záchytného parkoviska.
19. Rekultivovať drevený objekt miestnej predajne potravín novou architektúrou v súlade s tradičnou architektúrou obce.
20. Podľa možnosti obnoviť čiastočné drobné hospodárenie na jednotlivých políčkach, roliach a lúkach a udržať ovčiarstvo ako základné prvky využitia územia ochranného pásma.

C. Všeobecné záverečné ustanovenia

C.1. Spolupráca a účasť orgánov, organizácií a samosprávy na regenerácii pamiatkového územia

1. Za účelom zachovania, regenerácie a prezentácie Pamiatkovej zóny Lipovce – časť Lačnov je nevyhnutná úzka súčinnosť a komplexná spolupráca orgánov štátnej správy, obecnej samosprávy a verejnej správy. Prioritný záujem na zachovaní pamiatkového fondu a regenerácii PZ Lačnov je kladený na miestne štruktúry – Obec Lipovce v spolupráci s príslušnými odborními Prešovského samosprávneho kraja, Regionálnej a rozvojovej agentúry, inými odbornými inštitúciami a občianskymi združeniami (OZ Lačnov...).
2. Najdôležitejšia a najzodpovednejšia úloha pri zachovaní a regenerácii pamiatkového fondu PZ Lačnov je v rukách vlastníkov národných kultúrnych pamiatok a ostatných nehnuteľností v pamiatkovom území – fyzických, resp. právnických osôb, ktorých spolupráca s príslušnými štátnymi orgánmi, organizáciami a samosprávou je základným predpokladom zachovania a regeneráciu pamiatkového fondu na území PZ Lačnov.

3. Úlohy Krajského pamiatkového úradu Prešov pri zabezpečovaní ochrany a regenerácie PZ Lačnov určuje zákon NR SR č. 49/2002 Z. z. o ochrane pamiatkového fondu v znení neskorších predpisov. Krajský pamiatkový úrad je podľa § 11, ods. 1. v prvom stupni vecne príslušným správnym orgánom, ktorý rozhoduje o právach a povinnostiach právnických osôb a fyzických osôb na úseku ochrany pamiatkového fondu. Krajský pamiatkový úrad ďalej podľa § 11 ods. 2.
- a) sleduje stav a využívanie pamiatkového fondu a vykonáva štátny dohľad nad zabezpečením ochrany pamiatkového fondu,
 - b) vypracúva podklady súvisiace s prípravou územnoplánovacej dokumentácie pre príslušné orgány štátnej správy a spolupracuje s nimi pri príprave projektovej a reštaurátorskej dokumentácie na záchranu a obnovu kultúrnych pamiatok a pamiatkových území,
 - c) poskytuje krajským úradom a okresným úradom na ich požiadanie, ako aj samosprávnym krajom a obciam výpisy z Ústredného zoznamu pamiatkového fondu (ďalej len "ústredný zoznam") podľa ich územných obvodov,
 - d) usmerňuje činnosti právnických osôb a fyzických osôb pri záchrane, obnove a využívaní pamiatkového fondu a poskytuje im odbornú a metodickú pomoc,
 - e) v nevyhnutných prípadoch zabezpečuje dočasnú odbornú úschovu hnutel'ných kultúrnych pamiatok,
 - f) poskytuje obci metodickú a odbornú pomoc pri evidovaní miestnych pamätihodností obce,
 - g) sleduje dodržiavanie tohto zákona a prijíma opatrenia na odstránenie nedostatkov pri ochrane pamiatkového fondu,
 - h) ukladá pokuty podľa § 42 a 43 zákona.
4. Úlohy a spoluprácu samosprávneho kraja a obce so štátnymi orgánmi pri zabezpečení podmienok na zachovanie, ochranu, obnovu a využívanie pamiatkového fondu určuje zákon NR SR č. 49/2002 Z. z. o ochrane pamiatkového fondu v znení neskorších predpisov. Podľa § 13 cit. zákona samosprávny kraj vo svojom územnom obvode utvára podmienky na ochranu pamiatkového fondu, vyjadruje sa k návrhom na vyhlásenie a zrušenie pamiatkových území a spolupracuje s orgánmi štátnej správy na ochranu pamiatkového fondu pri záchrane, obnove a využívaní kultúrnych pamiatok a pamiatkových území. Podľa § 14, ods. 1. cit. zákona obec utvára všetky podmienky potrebné na zachovanie, ochranu, obnovu a využívanie pamiatkového fondu na území obce. Podľa § 14, ods. 2. cit. zákona obec:
- a) dbá, aby vlastníci kultúrnych pamiatok konali v súlade s týmto zákonom,
 - b) koordinuje budovanie technickej infraštruktúry sídiel s pamiatkovým územím,
 - c) spolupôsobí pri zabezpečovaní úprav uličného interiéru a uličného parteru, drobnej architektúry, historickej zelene, verejného osvetlenia a reklamných zariadení tak, aby boli v súlade so zámermi na zachovanie a uplatnenie hodnôt pamiatkového územia,
 - d) podporuje iniciatívy občanov a občianskych združení pri ochrane pamiatkového fondu,
 - e) na základe výpisov z ústredného zoznamu vedie evidenciu pamiatkového fondu na území obce.

Podľa § 14, ods. 3. pamiatkového zákona obec môže utvárať zdroje na príspevky vlastníkom na záchranu a obnovu kultúrnych pamiatok nachádzajúcich sa na území obce. Podľa § 14, ods. 4. cit. zákona obec môže rozhodnúť o vytvorení a odbornom

vedení evidencie pamätihodností obce. Do evidencie pamätihodností obce môžu byť zaradené okrem hnutel'ných vecí a nehnuteľných vecí aj kombinované diela prírody a človeka, historické udalosti, názvy ulíc, zemepisné a katastrálne názvy, ktoré sa viažu k histórii a osobnostiam obce. Zoznam evidovaných pamätihodností obce predloží obec na odborné a dokumentačné účely krajskému pamiatkovému úradu; ak ide o nehnuteľné veci, predloží zoznam aj stavebnému úradu.

C.2. Aktualizácia zásad

1. Zásady ochrany pamiatkového územia Pamiatková zóna Lipovce – časť Lačnov budú aktualizované:
 - v prípade, ak v praxi dôjde k nejasnostiam v zásadných metodických prístupoch k ochrane pamiatkového fondu na území pamiatkovej zóny,
 - v prípade, že zásady neurčujú metodický prístup k zásadným okruhom ochrany obnovy a prezentácie pamiatkového fondu na území pamiatkovej zóny,
 - na základe zásadného rozšírenia poznania a zvýšenia úrovne vedeckých disciplín týkajúcich sa ochrany pamiatkového fondu,
 - v prípade zásadných urbanistických, architektonických, funkčných a iných zmien územia.
2. Zásady ochrany Pamiatkovej zóny Lačnov je potrebné aktualizovať s optimálnou periodicitou a v potrebnom rozsahu, najmenej však raz za päť rokov.

C.3. Záver

Zásady ochrany pamiatkového územia Pamiatkovej zóny Lačnov boli spracované na základe Usmernenia Pamiatkového úradu SR k spracovaniu výskumnej dokumentácie pamiatkových území transformovaného na dlhodobu uplatňovaný a zaužívaný osobitný prístup orgánu ochrany pamiatkového fondu v PZ Lačnov.

Zásady ochrany pamiatkového územia Pamiatkovej zóny Lačnov sú podľa § 29 Zákona NR SR č. 49/2002 Z. z. o ochrane pamiatkového fondu v znení neskorších predpisov súčasťou priemetu ochrany kultúrnych hodnôt územia, ktorý je podkladom pre spracovanie územno-plánovacej dokumentácie podľa osobitného predpisu.

Zásady ochrany pamiatkového územia sú odborným dokumentom na vykonávanie základnej ochrany pamiatkového územia, ktorou orgány štátnej správy a orgány územnej samosprávy v spolupráci s vlastníkmi nehnuteľností zabezpečujú zachovanie pamiatkových hodnôt v území, ich dobrý technický, prevádzkový a estetický stav, ako aj vhodný spôsob využitia jednotlivých stavieb, skupín stavieb a urbanistických súborov a vhodné technické vybavenie pamiatkového územia.

Časť IV.

Grafická časť Zásad ochrany pamiatkového územia Pamiatková zóna Lipovce – časť Lačnov

(Podklad pre spracovanie územno-plánovacej dokumentácie)

Zoznam výkresov:

1. Širšie vzťahy $M = 1:50\ 000$
2. Vymedzenie pamiatkového územia a ochranného pásma $M = 1:5000$
3. Rozbor pamiatkových hodnôt objektov a priestorov v pamiatkovom území $M = 1:1000$
4. Územný priemet zásad ochrany pamiatkového územia $M = 1:1000$
5. Historická katastrálna mapa $M = 1:2000$
6. Ortofotomapa $M = 1:2000$

Časť V.

Fotodokumentácia

Autori fotografií: Ing. Peter Glos
 Ing. Eva Semanová

Archív KPÚ Prešov 1987, 2005-2009